ASTERISK
SEPTEMBER – OKTOBER 2009

NR. 48
DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITETSSKOLE
AARHUS UNIVERSITET

FREMTIDENS LÆRING

Hvilke nye krav stiller det til læringen, at computeren indtager klasselokalerne? Hvordan ser fremtidens digitale læring ud – og er konsekvensen, at de gamle måder at lære på uddør?

Dør danskfaget i den digitale tidsalder?

Sk@m i Cyberspace

Klimakrisen kalder på en ny æra for uddannelse

SANS
FOR FAGET

Af **Lars Qvortrup**
dekan, DPU

lq@dpu.dk

” På dette punkt er vi kommet videre end da anskuelsestavlerne blev lanceret. For tavlen eller computerspillet er ikke bare en transparent gengivelse af virkeligheden. De spiller selv en aktiv, didaktisk rolle.”

* ”IT gør matematikken eksperimenterende”, siger Morten Misfeldt i dette nummer af Asterisk. Med geometriprogrammer behøver undervisningen ikke at starte i det teoretiske grundlag. Den kan tage udgangspunkt i elevens erfaringer. ”Det er en helt anden og mere sanse- og erfaringsbaseret måde at blive klogere på (...) end ved at gennemgå matematiske beviser”, tilføjer han.

Denne tilgang til didaktik er ikke ny. D. 6. april 1900 udsendte det daværende undervisningsministerium det berømte Sthyrske Cirkulære. Nu skulle der skabes orden i undervisningen over hele landet, og de nyeste didaktiske indsigter og læremidler skulle tages i brug.
De hed dengang: Anskuelsestavler. ”Ved Samtaler, støttede først til virkelige Genstande, senere tillige til Tegning paa Skoletavlen eller til Vægbilleder, søges Barnets Sansning og Forestillingsliv opdraget, ligesom det øves i at udtale sig om, hvad det har iagttaget, og forberedes saaledes for den egentlige Fagundervisning.” Med det sthyrske cirkulære banede den danske stat vejen for anskuelsestavlen som læremiddel, og den grundlagde dermed også et statsligt marked for en privat produktion af anskuelsestavler. Resultatet var en omfattende produktion af anskuelsestavler, hvor de bedste af tidens pædagoger og kunstnere gik sammen i fælles projekter.

109 år senere, den 8. august 2009, blændede DPU sammen med Den Frie Udstillingsbygning op for en ”revival”. I godt en måned fyldte mere end 500 af DPU’s samling på mere end 12.000 anskuelsestavler samtlige vægge i den udstillingsbygning, som Willumsen tegnede i 1904, netop da anskuelsesundervisningen toppede i Danmark. Og ambitionen var den samme, hvad enten det handler om udstillingsbygninger eller undervisning: Oplysning og modernitet skal fremmes gennem kunst og arkitektur.

Det er den holdning, der også gennemstrømmer vor tids syn på læremidler. Læremidler er et kommunikationsmiddel, der skal fremme undervisning som kommunikation. Dengang sad eleverne fortryllet af de vidunderligste plancher over frøernes indvolde, storbyens liv, fuglearternes taksonomi, blomsternes forplantning og årstidernes skiften og kunne angiveligt bruge timer på at gennemgå den enkelte tavle sammen med læreren og kammeraterne i klassen.

I dag sidder de med dynamiske, grafiske geometriprogrammer og erfarer, ja leger sig, til geometriske indsigter. De komponerer musik med BeatBlocks, eller de lærer engelsk i det sproglige fællesskab, de indgår i, når de spiller World of Warcraft. I alle tilfælde spiller mediet en afgørende rolle for undervisningsformen.

Den almindelige visdom lyder, at didaktik handler om trekanten mellem lærer, elev og stof, at stoffet står i centrum, og at undervisningens medium blot skal være et lydigt redskab i dette forhold. Enten kan man arbejde deduktivt, eller også kan man arbejde induktivt. Enten kan man tage udgangspunkt i faget – matematikkens principper, fremmedsprogenes grammatik, naturens love – og forme undervisningen efter dem. Eller også kan man starte i eleven og gribe sagen an erfaringspædagogisk. Og i begge tilfælde er læreren den, der formidler mellem de to andre hjørner af trekanten.

Hvis det er den almindelige visdom, er den almindelige visdom ikke god nok. For det er ikke til at komme uden om, at også mediet spiller en aktiv rolle. ”The medium is the message”, sagde i sin tid den canadiske medieforsker McLuhan. Faren ved at hengive sig til mediet er, at eleven fortaber sig i fascination over alt det, der blinker, bevæger sig og fortryller. Men gevinsten ved at forstå mediets aktive rolle er, at underviserne forstår, at det didaktiske forhold også og ikke mindst er bestemt af mediets muligheder, og at der derfor også er andre måder at tilegne sig viden på end den, som stoffet dikterer. På dette punkt er vi kommet videre end da anskuelsestavlerne blev lanceret. For tavlen eller computerspillet er ikke bare en transparent gengivelse af virkeligheden. De spiller selv en aktiv, didaktisk rolle.

For elever – i alle aldre og med alle slags forudsætninger – sanser og ræsonnerer fuldstændig parallelt. Det ene kommer ikke før det andet, for sansning og fornuft, sense and sensibility, tilhører ikke to forskellige verdener. Selv en nok så ”praktisk begavelse”, som det hed i gamle dage, skal forstå, hvad den praktiske begavelse handler om, og hvad principperne i det praktiske fag er. Selv en nok så teoretisk nørd er også en fascineret, dvs. en æstetisk nørd. At have sans – for naturfag, matematik, dansk, fremmedsprog – betyder jo netop begge dele. Man er sanseligt tiltrukket. Og man forstår, hvad det handler om. Og begge dele er inkarneret i undervisningens medie.

Forstår man det, har man sans for læremidler.

Asterisk nr. 48
September - oktober 2009

Tema
* Digitale teknologier og læring

Design: 1508 A/S
Forside: POLFOTO
Tryk: Scanprint A/S
ISSN nr.: 1601-5754
Oplag: 18.000

Redaktionens adr.
Danmarks Pædagogiske Universitetsskole
Tuborgvej 164 ·
2400 København NV

Kontakt til redaktionen
E-mail: asterisk@dpu.dk
Telefon: 88 88 90 59

Abonnement
Abonnement er gratis og kan bestilles på www.dpu.dk/asterisk

Redaktører
Lars Qvortrup (ansv.)
Claus Holm
Peder Holm-Pedersen

Redaktionskomité
Ida Juul
Frands Ørsted
Dorthe Staunæs
Jens Kristian Nielsen

Korrektur
Kirsten Kovacs

Asterisk udgives seks gange årligt af Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Magasinet bringer artikler om universitetsskolens forskning og det pædagogiske område generelt. Artikler eller illustrationer må ikke eftertrykkes uden tilladelse fra Asterisk.

06 *
TEKNOLOGIEN EFTERLYSER NYT LÆRINGSRATIONALE

Interaktive tavler og PowerPoints pryder klasselokaler, når teknologien hastigt indtager skolerne. Men hvis fremtidens skole for alvor skal udnytte de teknologiske muligheder, må skolen gøre op med sine fasttømrede didaktiske traditioner og i stedet bevæge sig mod et helt nyt læringsrationale

”Børn skal ikke nødvendigvis lære alt fra bunden. De lærer bedst ved intuitivt at prøve sig frem.”

10 *
DØR DANSKFAGET I DEN DIGITALE TIDSALDER?

Kommunikation er ikke, hvad det har været. Og det burde danskfaget heller ikke være. Lektor Jeppe Bundsgaard fra Institut for Didaktik, DPU, Aarhus Universitet, fortæller om de store udfordringer, som den digitale udvikling stiller danskfaget over for.

13 *
MATEMATISK MODSTAND

Brug af computeren giver eleverne helt nye og eksperimenterende indgange til de matematiske indsigter. Men pen og papir er stadig en overlegen metode, når nye idéer skal skabes. Ligesom det også er svært at lære it-matematik, hvis man ikke kan de basale færdigheder.

16 *
SK@M I CYBERSPACE

Terapi på nettet er en ny mulighed. Men hjælper den klienter med at tale om skambelagte temaer, eller risikerer den at skabe en uansvarlig og skamløs terapisituation? Den norske forfatter, psykiater og psykoterapeut Finn Skårderud vurderer fordele og ulemper ved terapi i cyberspace.

20
PORTRÆT | DEN KOREANSKE DANSKER

Lene Myong Petersen har som den første i Danmark skrevet ph.d.-afhandling om adoption. Og ifølge Lene Myong Petersen er det belastede begreb om race ikke til at slippe uden om, hvis man vil forstå vilkårene for adopterede i Danmark.

24
KOMMENTAR | TEST ØDELÆGGER ELEVERS FORSTÅELSE AF INTELLEKTUEL EJENDOM

Professor John Willinsky kritiserer de mange tests i uddannelsessystemet for at underminere de studerendes forståelse af den specielle status, som viden og intellektuel ejendom har i et læringsfællesskab.

26
KLIMAKRISEN KALDER PÅ EN NY ÆRA FOR UDDANNELSE

”Det handler ikke bare om, at universiteterne skal sætte automatisk slukning på deres kaffeautomater om natten. Det handler om, at kommende højtuddannede får nogle kompetencer, så de kan lede og facilitere bæredygtig udvikling.

Jeppe Læssøe leder tænketanken International Alliance of Leading Education Institutes´ tværgående forskningsprojekt i Uddannelse for Bæredygtig Udvikling og præsenterer i artiklen nogle af projektets resultater.

DANMARKS PÆDAGOGISKE
UNIVERSITETSSKOLE
AARHUS UNIVERSITET

MASTERUDDANNELSER | FORÅR 2010

DPU'S MASTERUDDANNELSER

Læs mere om DPU's
masteruddannelser
inden for læring, didaktik
og kompetenceudvikling
på **www.dpu.dk/master**

Ansøgningsfrist
16. november 2009

Uddannelserne er:

Masteruddannelsen i ledelse af uddannelsesinstitutioner
Masteruddannelsen i voksenuddannelse
Masteruddannelsen som fleksibelt forløb
- og en lang række enkeltmoduler.

KORT NYT

ANSKUELSESTAVLER SOM SAMTIDSKUNST

DPU, Aarhus Universitet og Den Frie Udstillingsbygning udstiller sammen mere end 500 anskuelsestavler. Udstillingen retter opmærksomheden mod den måde, man dengang og i dag producerer og formidler viden på. Tavlerne, som blev brugt i undervisningen fra slutningen af 1800-tallet til langt ind i 1900-tallet, kan nu opleves eller genopleves på udstillingen AUTOPSI – mere end 500 anskuelsestavler.

Læs mere på www.denfrie.dk. Udstillingen kan opleves frem til den 9. september

---

ROCK MED ROBOTTER - INTELLIGENTE MUSIKKLODSER INDTAGER ROCKSCENEN

Danmarks kommende rockmuseum i Roskilde giver i øjeblikket en forsmag på, hvad der er i vente med miniudstillingen ROCK ME. Det sker i selskab med den allernyeste robotteknologi. Forskere fra Center for Playware bidrager med intelligente musikklodser, der giver helt nye muligheder for at eksperimentere med og komponere sin egen musik. Konceptet er kommet i stand via et unikt tværfagligt samarbejde mellem den humanistiske forskning i leg og læring på DPU, Aarhus Universitet og robotforskningen på Danmarks Tekniske Universitet (DTU).

Læs mere om BeatBlocks og Center for Playware på www.playware.dk. Udstillingen løber frem til 30. september. Se mere på www.danmarksrockmuseum.dk

---

KULTURELLE OG KREATIVE KOMPETENCER I FREMTIDENS UNDERVISNING OG UDDANNELSE

I et samfund, hvor medier, IT, kommunikation og visuelle virkemidler spiller en stadig større rolle, er det skolens opgave at ruste børn og unge til at begå sig i videnssamfundet. Det kan ske ved at styrke børnenes kreative og kulturelle kompetencer. Men det kræver en faglig opprioritering af de kreative og kulturelle fag – i skolen såvel som på lærerseminarierne. DPU, Aarhus Universitet sætter fokus på problematikken ved en konference 14. september. Temaet er fremtidens muligheder for de æstetiske og materielle fag og fagområder - billedkunst, materiel kultur, teater og drama. Forskere og politikere fremlægger og debatterer fagenes udfordringer.

Tilmeldingsfrist: Læs mere om arrangementet på www.dpu.dk/kulturellekompetencer.

FORFATTERSKOLEN FOR BØRNELITTERATUR FYLDER 10 ÅR.

Forfatterskolens fødselsdag fejres den 10. september med afholdelsen af seminaret "For en ny børnelitteratur". Oplægsholdere vil bl.a. være lærere og elever fra skolen samt skolens leder Kari Sønsthagen.

Center for Børnelitteratur fik ved sin oprettelse til opgave at huse en forfatterskole for børnelitteratur. På det tidspunkt var skolen formentlig den eneste af sin art på verdensplan. Siden har mere end 100 elever gennemført uddannelsen, og en stor del af eleverne fået udgivet værker, der er skrevet i forbindelse med undervisning på skolen. Arrangementet forgår torsdag d. 10. september 2009 kl. 13-17, Festsalen på DPU, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

Yderligere information på www.cfb.dpu.dk

STUDIEREJSE TIL UDDANNELSESMIRAKLET I SINGAPORE

DPU, Aarhus Universitet inviterer danske skoleledere på studiebesøg i Singapore fra den 28. november til lørdag den 5. december 2009. Studiebesøget kombinerer foredrag, skolebesøg og møder med eksperter fra National Institute of Education, hvor alle lærere i Singapore uddannes. På turen skabes netværk med skoleledere i Singapore, og deltagerne får et førstehåndsindtryk af et af verdens førende videnssamfund. Ud over det omfatter tilbuddet også to ½-dages seminarer på DPU om aktuelle ledelsesudfordringer i skolen. Rejseguiden er dekan Lars Qvortrup, DPU, Aarhus Universitet.

Mere information og tilmelding på www.dpu.dk/miraklet.

ASTERISK WEB-TV OM EVALUERINGSKULTUR

Vi lever i en evalueringskultur – og det gælder også skolerne. Men hvor meget skal samfundet følge med i skolernes indre liv? Hvornår kan det overhovedet betale sig at evaluere? Og er begrebet 'tavs viden' et gyldigt argument eller bare en dårlig undskyldning for at unddrage sig evaluering?

I Samtaler fra Tårnet diskuterer professor Peter Dahler-Larsen og dekan Lars Qvortrup evalueringskulturen og dens konsekvenser

Se også temaudsendelse om medborgerskab på DPU's web-tv ved at klikke ind på www.dpu.dk/tv.

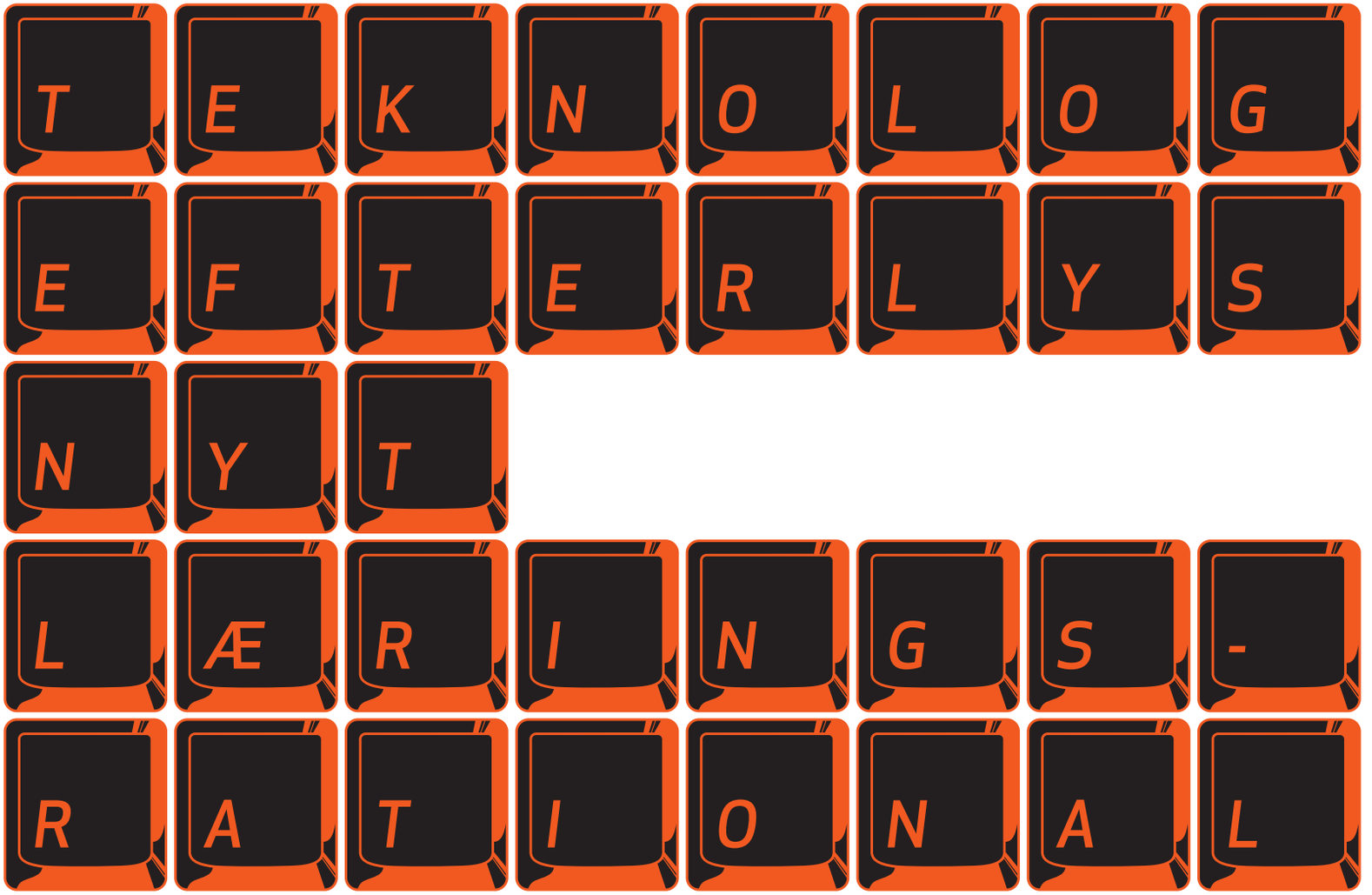

Interaktive tavler og PowerPoints pryder klasselokaler, når teknologien hastigt indtager skolerne. Men hvis fremtidens skole for alvor skal udnytte de teknologiske muligheder, må skolen gøre op med sine fasttømrede didaktiske traditioner og i stedet bevæge sig mod et helt nyt læringsrationale.

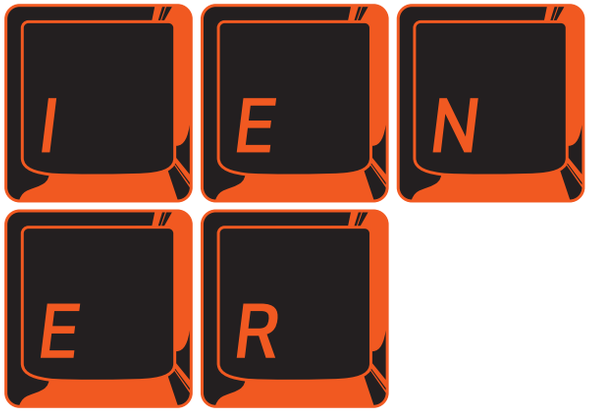

På Center for Playware på Danmarks Tekniske Universitet, DTU, sker der en utraditionel videnskabelig fusion. Humanister fra DPU – Danmark Pædagogiske Universitetsskole - med speciale i leg og læring kobler deres hjerner sammen med robotforskernes fra DTU. Playware betegner den tværvidenskabelige forskning, hvor DPU-forskerne står for 'play'-delen, mens DTU-forskerne står for 'ware'-delen. Deres samarbejde forener robotteknologi, kunstig intelligens, legekultur og pædagogik. Indtil nu har forskerne koncentreret sig om at udvikle intelligente interaktive produkter, der skaber leg og legende oplevelser, men i fremtiden vil de fokusere mere på læringspotentialet. Derfor går tankerne allerede højt i forhold til at sammentænke læring og robotteknologi.

Set ud fra et læringsperspektiv rummer den teknologiske revolution uanede muligheder, men den begrænses samtidig af det eksisterende læringsrationale, der traditionelt præger didaktikken i folkeskolen, mener Carsten Jessen, lektor, ph.d. og leder af Center for Playware's pædagogiske og humanistiske forskning.

"Det er på tide at tilpasse didaktikken de nye teknologiske muligheder", fastslår Carsten Jessen. "Som udgangspunkt må vi finde ud af, hvad vi gerne vil have, eleverne skal kunne. Og så må vi se på, hvordan vi med teknologien kan nå dertil." Han fremhæver Playwares egne intelligente musikklodser, BeatBlocks, der er tænkt som læringsværktøj til musikundervisningen i folkeskolen. Musikklodserne er del af projektet RoboMusicKids, der sigter mod at udvikle nye måder, hvorpå børn kan engagere sig i musikudvikling og selv eksperimentere med at komponere musik. Konceptet skaber intuitiv forståelse og fornemmelse for musikken, og brugerne vil opleve, at de rent faktisk kan komponere musik uden nødvendigvis at have den musikalske grundforståelse. ▸

CENTER FOR PLAYWARE

Forskningen på Center for Playware koncentrerer sig især om at udvikle teknologi med fysisk brugerinteraktion, herunder interaktive produkter, der bygger på robotteknologi, kunstig intelligens og mobilteknologi. Playwares digitale produkter skaber leg og oplevelser hos brugere i alle aldersgrupper. Forskerne udvikler produkter til institutioner inden for en lang række områder som leg, sport, sundhed, fysioterapi, musik, arkitektur, kunst og læring. Centeret har til huse på Danmarks Tekniske Universitet i Lyngby og ledes af to af landets førende forskere inden for robotteknologi og leg, professor Henrik Hautop Lund, DTU, og lektor Carsten Jessen, DPU.

www.playware.dk

Børn lærer bedst ved at prøve sig frem

Hele RoboMusicKids projektet er baseret på en ny pædagogik, der bryder med den ellers fasttømrede fagdidaktiske tradition, der siger, at al læring som udgangspunkt bygger på en række basale færdigheder. Det gælder, hvad enten man skal lære at spille musik, læse, skrive, regne eller tale tysk. Man skal lære sine noder, gradbøjninger, tabeller og sin akkusativ. Carsten Jessen og de andre forskere på Center for Playware er derimod fortalere for, at vi lærer bedst ved selv at erfare og prøve os frem. Og her åbner teknologien for et helt nyt læringsrationale.

”Jeg ved godt, at det er hamrende provokerende det her. Men børn skal ikke nødvendigvis lære alt fra bunden. De lærer bedst ved intuitivt at prøve sig frem”, lyder budskabet fra Carsten Jessen. Han ser, at vi med teknologien kan konkretisere det, vi anser for abstrakt tankegang, eksempelvis musikforståelse.

”Med de her musikklodser kan vi få fat på musikken som materiale. Eleverne bliver ikke nødvendigvis musikere af det, men de får en unik forståelse for musikken, fordi de mærker den. Først prøver de, så eksperimenterer de, så sætter de sig et mål, og så udfører de det. Sådan skal læring være”, understreger Carsten Jessen.

Set med de traditionelle fagdidaktiske briller lyder kritikken, at denne form for læring skaber huller i børnenes viden, når de ikke har lært de basale færdigheder, inden de eksperimenterer løs med musikken, matematikken eller sproget. Hvordan skal de nogensinde lære at tale korrekt tysk, hvis de ikke kan deres akkusativ på rygraden? Disse argumenter har Carsten Jessen og hans folk hørt før. Hans modargument lyder:

”Vi er født til at lære på denne intuitive måde. Det konkrete kommer før det abstrakte og teorien. For langt de fleste af os sker læring bedst gennem erfaring. Senere kan vi bygge teorien på. I den forstand er det en kunstig måde, vi traditionelt har lært på i skolen. Og vi har kun lært sådan, fordi det ikke kunne ske på andre måder. Men det kan det nu.” Carsten Jessen fremhæver netop sprog som et af de bedste eksempler på, hvordan teknologien kan skabe intuitiv læring, og han ser et enormt sprogligt læringspotentiale i computerspil – også underholdningsspil.

”Når de unge spiller World of Warcraft, bliver de i stand til at begå sig på engelsk, fordi de er med i et sprogligt praksisfællesskab. De er aktive sproglige udøvere, de taler og skriver på engelsk. Det svarer til at sende dem til udlandet i en lang periode”, fortæller Carsten Jessen.

Det nye digitale læringsrationale

Det nye læringsrationale, som Carsten Jessen taler for, problematiserer, hvad skolen i dag kan og skal. For eksempel er skrivning i dag en noget anden proces end førhen, hvor det at skrive dansk stil bestod i en nøje planlagt proces. Først krævede den kladdeskrivning med blyant og derpå indskrivning med blæk. I dag har vi helt andre muligheder i kraft af computerteknologien og Internettet.

”Undervisning og didaktik er altid forbundet til en teknologi. I dag er ’sampling’, hvor vi kopierer, klipper og redigerer i tekster, blevet den naturlige måde at skrive på. Udfordringen ligger i at udtrykke os og kommunikere mere end i at skrive korrekt. I stedet for at se det som et problem skal vi se mulighederne i det”, mener Carsten Jessen. ”Vi vil gøre teknologien så effektiv som mulig i forhold til at understøtte de nye læreprocesser. Men det kræver et opgør med den herskende didaktik, der siger, at vi skal lære alt fra bunden - lag på lag, med det mest simple først. Vi må tænke i helt andre baner nu”, siger Carsten Jessen.

Men ét er forskning, noget andet er, hvad der helt konkret sker ude omkring på skolerne. I juni 2009 fremlagde Danmarks Evalueringsinstitut rapporten ’It i Skolen’. Den konkluderer, at lærerne oplever et positivt udbytte af at anvende it i undervisningen, blandt andet fordi det motiverer eleverne. Men når det kommer til at integrere it bevidst som fagdidaktisk redskab, har mange skoler endnu ikke løst opgaven. Carsten Jessen er enig i rapportens konklusioner og nævner som eksempel de populære interaktive tavler, som lærerne gladeligt har taget til sig. Men han påpeger samtidig, at grunden til, at tavlerne er så populære, er, at man som lærer i princippet kan fortsætte sin undervisning, som man altid har gjort. Her faciliterer teknologien blot læringssituationen og tilpasser sig det eksisterende læringsrationale. Men vi kan ifølge Carsten Jessen komme meget længere, hvis vi for alvor integrerer teknologien som fagdidaktisk redskab i undervisningen. Det indebærer blandt andet en helt ny lærerrolle.

”Jo mindre vi kan undervise, jo bedre. Jo mere vi kan konkretisere det abstrakte og give eleverne mulighed for at lære via konkrete erfaringer, jo mindre behøver vi at sætte børn på en stol foran en lærer. Fremtidens lærer får en ny rolle som coach eller som eksperten, der virkelig ved noget. Læreren skal være den, der sætter sig ind i nye ting. Den, der driver den lærende organisation, som skolen skal blive i fremtiden”, lyder visionen fra Carsten Jessen.

Teknologien effektiviserer læreprocessen

Med sin udprægede teknologientusiasme og vision om at integrere teknologien som fagdidaktisk redskab i skolen står Carsten Jessen for skud for et par kritiske spørgsmål.

Skal vi lade teknologien determinere pædagogikken og dermed være indstillet på at give køb på de pædagogiske principper i vores iver efter at udnytte de teknologiske muligheder optimalt? Eller skal vi som udgangspunkt holde fast i vores pædagogiske principper, som aldrig

> ”Jo mindre vi kan undervise, jo bedre.

kan eller skal blive flydende størrelser, der fleksibelt indretter sig efter teknologiens muligheder? Svaret er ikke så enkelt endda.

”Teknologien skal facilitere og understøtte undervisningen, men samtidig skal den skabe nye måder at lære på. I dag er rationalet desværre ofte, at man først ser på pædagogikken og tilrettelægger undervisningen derefter, og så finder man ud af, om teknologien passer ind. Det er meningsløst,” mener Carsten Jessen og understreger sin pointe: ”Hvis vi gjorde det i alle andre sammenhænge i samfundet, så ville vi aldrig være nået så langt. Vi er nødt til at spørge hvorfor, noget i givet fald er godt at lære, og derpå undersøge, hvordan vi bedst når målet. Og her kan teknologien effektivisere processen”.

Danmarks Evalueringsinstitut påpeger i rapporten ’It i skolen’, at lærerne savner efteruddannelse og kompetenceudvikling i forhold til, hvordan de skal integrere it bedre i undervisningen. På samme måde må det nye digitale læringsrationale kræve, nogle særlige digitale kompetencer hos eleverne, skulle man mene. Carsten Jessen ser anderledes konstruktivt på sagen. Han ser ingen grund til decideret omskoling eller uddannelse, hverken af lærere eller elever.

”Det kræver den grundlæggende menneskelige evne til at sætte sig ind i nye ting og gå i interaktion med vores omgivelser. Vi kan kalde det digitale kompetencer, men det er i virkeligheden noget, vi er født med. Vi kan indstille os. Og omstille os.”

PLAYWARES BEATBLOCKS PÅ ROCKMUSEUM

Playwares intelligente musikklodser, BeatBlocks kan frem til 30. september opleves på Danmarks kommende Rockmuseum i Roskilde. Fra 2010 sendes udstillingen med BeatBlocks på turné i en række større byer i Danmark. Se mere på www.danmarksrockmuseum.dk

Læs mere:

Digitale medier og didaktisk design – brug, erfaringer og forskning; Lars Birch Andreasen, Bente Meyer, Pernille Rattleff (red.), Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

’It i Skolen’, Rapport, Danmarks Evalueringsinstitut’, juni 2009

CARSTEN JESSEN

Lektor, ph.d., Center for Playware ved Danmarks Tekniske Universitet og Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet

Carsten Jessen har gennem de sidste 15 år forsket i børn og digitale medier, computerspil, legekultur, intelligente legeredskaber og legetøj (playware), Human-Robot Interaction (HRI), børne- og ungdomskultur samt virtuel kultur.

www.dpu.dk/om/cj

DØR DANSKFAGET I DEN DIGITA TIDSALDER

Kommunikation er ikke, hvad det har været. Og det burde danskfaget heller ikke være. Lektor Jeppe Bundsgaard fra Institut for Didaktik, DPU, Aarhus Universitet, fortæller om de store udfordringer – og muligheder, som den digitale udvikling stiller danskfaget over for.

?

* ”Vi skal uddanne til elevernes fremtid, ikke til fagenes fortid,” så kort udtrykker Jeppe Bundsgaard målet for ethvert fag. Og konsekvenserne af dette synspunkt er ifølge Jeppe Bundsgaard dramatiske, for vi må i en vis forstand starte forfra med danskfaget i lyset af informations- og netværkssamfundet. Eller som Jeppe Bundsgaard selv formulerer det: ”Vi må begynde selvransagelsen med at spørge, hvordan vi kan bruge de mange gode tilgange, metoder og redskaber, som danskfaget har udviklet, til at uddanne eleverne til en helt anden tid end den, danskfaget blev udviklet til.”

Læs som en arkæolog

I informationssamfundet er læsning ikke længere bare læsning. Sådan noget som informationssøgning på nettet er f.eks. også læsning. Men det er en helt ny form for læsning. Jeppe Bundsgaard forklarer:

”At læse et søgeresultat på Google og finde den relevante tekst kræver en form for fragmentlæsning. Man skal, nærmest som arkæologernes læsning af potteskår, kunne danne sig et indtryk af teksterne, der gemmer sig bag de korte tekstuddrag, som søgeresultatet angiver. Hvis ikke man evner den form for læsning, vil man hurtigt komme til at læse alt for meget tekst, som man ikke skal bruge til noget. Man skal faktisk lære fragmentlæsning for at slippe for at læse.

Og fragmentlæsning er blot én af de mange nye måder, vi skal lære at læse på. Tænk bare på, hvor mange forskellige måder man skal læse på for at kunne finde rundt på en hjemmeside.”

Men én ting er at kunne fragmentlæse. En anden vigtig ting er at kunne forholde sig til det, man finder på nettet. Tidligere var der en lang række såkaldte gatekeepers som forlagsredaktører, diverse fagudvalg, skolebibliotekarer og de enkelte lærere. Alle sikrede de, at ting, som nåede frem til eleverne, var af en vis kvalitet, relevans og formidlet i en tilgængelig form. De led er væk på internettet. Det stiller endnu større krav til elevernes evne til at forholde sig selvstændigt og kritisk til det, de finder.

”Det er helt afgørende at få udviklet elevernes kommunikationskritiske kompetence,” understreger Jeppe Bundsgaard og forklarer videre, hvordan det bl.a. indebærer, at man skal lære eleverne at være mistænksomme over for det, de finder på nettet.

”Det kan måske lyde lidt underligt at skulle lære børn at være mistænksomme, men det er helt nødvendigt. De skal lære, at tekster og hjemmesider fra nettet ikke nødvendigvis vil dem noget godt. Og de skal lære at gennemskue manipulationen. Det kræver en høj grad af sproglig opmærksomhed. Du skal være i stand til at læse bag om teksten. I forhold til denne udfordring kan vi trække på traditionelle danskfaglige kompetencer i sprog- og reklameanalysen.”

▶

IT KAN UNDERSTØTTE PROJEKTARBEJDE

Ekstra Bladets webtjeneste Redaktionen er et eksempel på, hvorledes it kan afhjælpe nogle af de klassiske problemer med projektarbejde i skolen. På Redaktionen kan skoleklasser lave en avis, der skrives, redigeres og layoutes online og sendes til Ekstra Bladet, som får den trykt i 1.000 eksemplarer – helt gratis for eleverne og skolen.

Kaos håndteres...

Redaktionen er opbygget, så den reproducerer de faser, en redaktion kommer igennem undervejs i arbejdet med at skrive en avis. Eleverne støttes således gennem webtjenestens opbygning til at få struktur på processen. F.eks. foreslår systemet, hvornår de forskellige opgaver skal gå i gang, og hvornår de har deadline. Når de enkelte elever har afsluttet deres opgave, markerer de det, og det fremgår nu af en oversigt, at opgaven er afsluttet. For læreren er det en stor hjælp, fordi hun nu kan få overblik over alle elevers arbejde ved at se i tidsplanen og ved at besøge de enkelte redaktioner, hvor læreren har adgang til elevernes arbejde. Med den viden kan hun sætte ind der, hvor der er behov for hendes bistand.

...og fagligheden integreres

I hver fase af arbejdet med at lave avisen fungerer tjenesten endvidere som en interaktiv assistent, der stiller strukturerende spørgsmål og præsenterer eleverne for centrale redskaber fra det journalistiske arbejde. Derved inddrages de faglige begreber og metoder i projektarbejdet netop på det tidspunkt og i den sammenhæng, som eleverne skal bruge dem i. Det kan f.eks. være i forbindelse med at lave et interview. Den interaktive assistent vil så bl.a. spørge eleverne om, hvem de vil interviewe, hvilke spørgsmål de vil stille og hvorfor. Samtidig vil den introducere en række relevante faglige begreber såsom f.eks. forskellen på åbne og lukkede spørgsmål. Når eleverne har været igennem den interaktive assistent, samles de relevante svar i en oversigt, der kan fungere som en interviewguide, de kan diskutere med deres lærer. Derigennem bliver lærerens opgave at fungere som faglig konsulent.

Redaktionen findes på www.ekstrabladet.dk/skole
se også 'Computeren overtager styringen' i Asterisk nr. 38

Eleverne tror selv på myten

Men er det overhovedet en opgave for skolen at lære eleverne at håndtere de nye teknologier og kommunikationsformer? Klarer de ikke fint det selv – endda bedre end de voksne? Jeppe Bundsgaard mener, at spørgsmålet til dels bygger på en myte. Men desværre har myten magt over eleverne:

”Problemet er, at eleverne selv tror på den myte. De tror, at de kan det hele. Men går man ud i skolerne og ser, hvordan det foregår, når eleverne sendes ind til computerne for at finde information på nettet, så er det fortvivlende at se, hvad der sker. Enten finder de ingenting, noget irrelevant eller noget, der simpelthen er forkert. Spørger man eleverne, hvad det skyldes, er det typiske svar: ” Opgaven er åndssvag”. Det skyldes ifølge eleverne selv aldrig deres manglende kundskaber. Så mindstemålet må være, at vi får skabt en bevidsthed hos eleverne om, at det kræver kompetencer og redskaber at begå sig på nettet,” siger Jeppe Bundsgaard. Han slår samtidig fast, at de nye udfordringer kræver, at danskfaget får et bredere perspektiv på, hvad kommunikation er.

”Danskfaget må forholde sig til de mange nye medier og kommunikationsformer. Og det kan faget også godt, for det er på mange måder de samme kompetencer og indsigter, som allerede er udviklet i danskfagligt regi, vi skal trække på. De skal blot vægtforskydes og opdateres i forhold til de nye udfordringer, vi står over for.”

Vi skal ikke have flere it-kurser

Ifølge Jeppe Bundsgaard er det ikke kun i en abstrakt diskussion af, hvilke kompetencer danskfaget skal bibringe eleverne, at man må medtænke udviklingen inden for informations- og netværkssamfundet. Også i selve måden at undervise på skal man blive bedre til at udnytte de muligheder, teknologien rummer. Jeppe Bundsgaard konkretiserer:

”It kan først og fremmest understøtte og udvikle nogle af de progressive undervisningsformer, som vi gerne vil se i skolerne. Projektarbejde har f.eks. i lang tid været noget, man gerne ville. Men det har været meget svært at håndtere for både elever og lærere, ligesom det faglige indhold i projekterne til tider har været svært at få øje på. Her kan computeren og forskellige it-redskaber være en stor hjælp.”

Et konkret eksempel er Ekstra Bladets webtjeneste Redaktionen, se faktaboks. Her holder webtjenesten styr på projektets mange forskellige opgaver, så både elev og lærer kan bevare overblikket. Og det faglige kan introduceres af programmets interaktive assistenter, når eleverne har brug for det i processen. Jeppe Bundsgaard peger på en anden af projektets fordele:

”Projektet bryder skolens mure ned og skaber det, man kalder autentisk kommunikation. Dvs., at eleverne gør noget, som de ikke bare gør for lærens skyld. I det her tilfælde laver man en avis i 1000 eksemplarer, som man kan dele ud på skolen, i lokalsamfundet, eller hvor det nu måtte være. Den form for autentisk kommunikation er nem at skabe med it. Det kan være at skrive en e-mail til bedsteforældrene eller lave en hjemmeside, som andre elever kan bruge. Den slags ’virkelige’ opgaver engagerer og inspirerer eleverne.”

Spørgsmålet er så, hvad der skal til, for at vi kan få det fulde udbytte af de nye teknologier i fremtidens danskfag. På det punkt står det klart for Jeppe Bundsgaard, at vi ikke kan følge den slagne vej, der dikterer mere teknisk know how til lærerne:

”Vi skal ikke have flere it-kurser. Dem har vi allerede haft for mange af. De hjælper ikke. Problemet er ikke manglende tekniske færdigheder. Problemet er at få færdighederne omsat i konkrete undervisningsforløb. Det er faglige kurser, hvor it er en integreret del af allerede eksisterende didaktikker, der er brug for.”

Og det skal ifølge Jeppe Bundsgaard ske allerede på seminarierne i langt højere grad, end det i dag er tilfældet.

”Som det er nu, er det faktisk de nyuddannede lærere, der har de største betænkeligheder ved at kaste sig over it, fordi det er begrænset, hvad de har lært om det i deres uddannelse. Det er selvfølgelig ikke så befordrende for fremtidens undervisning. Men generelt vil jeg nu sige, at det går i den rigtige retning. Langsomt, men dog i den rigtige retning.”

Af Peder Holm-Pedersen
peho@dpu.dk

Læs mere

'Kompetencer i dansk' af Jeppe Bundsgaard mfl.
'Danskfagets it-didaktik' af Jeppe Bundsgaard og Lisbet Kühn

JEPPE BUNDSGAARD

Lektor ved Institut for Didaktik, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Jeppe Bundsgaard er tilknyttet uddannelserne i didaktik med særligt henblik på dansk og It-didaktisk design. Han er medlem af Forskningsprogram for medier og IT i et læringsperspektiv og har skrevet ph.d.-afhandling om danskfagets it-didaktik.

www.dpu.dk/om/jebu
www.jeppe.bundsgaard.net.

matematisk modstand

Brug af computeren giver eleverne helt nye og eksperimenterende indgange til de matematiske indsigter. Men pen og papir er stadig en overlegen metode, når nye idéer skal skabes. Ligesom det også er svært at lære it-matematik, hvis man ikke kan de basale færdigheder.

* Vi troede, at internettet og computeren indvarslede en helt ny, lettere og optimerbar æra. Ikke alene skulle disse teknologier føre større velstand med sig, de skulle også gøre det lettere for os at komme i kontakt med hele virkeligheden og gøre os bedre til at udvikle vores viden. Men måske er det lige lovlig optimistisk snak og ikke realiteter og vellykkede resultater.

Tager vi matematikundervisning som eksempel, så kan Morten Misfeldt, forsker i kognition og repræsentation inden for matematik og naturvidenskab ved Institut for Didaktik, DPU, Aarhus Universitet, godt nok se mange fordele ved inddragelsen af it i matematikundervisningen. Ikke bare når der skal regnes, men også når der skal tegnes og forstås matematik. Men han advarer samtidig mod at lade idéen om den rene it-matematik stige os til hovedet.

”Vi må ikke glemme pen og papir, for det er i mange tilfælde stadig computeren overlegent i selve arbejdet med matematikken,” siger han.

IT gør matematikken legende

Morten Misfeldt nævner det gratis opensource website Geogebra.org som et eksempel på, hvordan man med succes kan integrere matematik og it. GeoGebra er et dynamisk geometriværktøj, hvor du kan konstruere geometriske figurer og interaktive modeller.

”I GeoGebra kan eleverne eksperimentere sig frem til nogle matematiske erkendelser og sammenhænge ved at arbejde med de visuelle figurer. Det giver en helt anden indgang til matematikken end den traditionelle matematikundervisning, hvor man må lære teorien fra bunden – ofte igennem nogle ret abstrakte begreber. I GeoGebra kan eleverne *se* de matematiske principper i funktion”, fortæller Morten Misfeldt og illustrerer sin pointe med Thales sætning, der siger, at periferivinklen i en halvcirkel altid er ret (se faktaboks). Det kan man bevise med geometrisk teori. Men man kan også illustrere det visuelt i GeoGebra, på en måde så eleverne ved at bruge de interaktive muligheder kan arbejde sig frem til den samme erkendelse. ▶

> ”Man er faktisk blevet lidt skuffet, for det har vist sig, at det åbenbart er rigtig svært at lære matematik uden at kunne regne.

”Når du bruger et stykke software som GeoGebra, gør selve mediet matematisk modstand. Det opfører sig så at sige matematisk fornuftigt. Det gør et stykke papir ikke. Det gør ikke modstand. Når du tegner en figur med en ret vinkel på et stykke papir, så er den jo kun ret, fordi du har tegnet den sådan. Men hvad nu hvis den ene side var lidt længere – ville vinklen så stadig være ret? Med pen og papir kan du nemt snyde dig selv til at tro, at noget forholder sig på en bestemt måde, fordi papiret ikke gør modstand mod dine fejlslutninger.

I GeoGebra derimod, er det ikke bare tegninger, du laver. Det er matematiske konstruktioner, som opfører sig matematisk, uanset hvordan du flytter rundt på figurerne.

Hvis du forlænger en af de linjer, du startede med, så følger hele konstruktionen med i overensstemmelse med den geometriske teori, du arbejder med. Det giver mulighed for en mere legende og eksperimenterende omgang med matematikken. Eleverne behøver ikke nødvendigvis at kende de matematiske principper på forhånd. Det er i stedet indsigter, eleverne kan nå frem til igennem arbejdet med computeren. Det er en helt anden og mere sanse- og erfaringsbaseret måde at blive klogere på de matematiske principper og regler end ved at gennemgå matematiske beviser.”

Computeren frigør energi

Den øgede brug af computere i folkeskolen betyder, at det i dag er nogle andre kompetencer, eleverne skal bibringes, fortæller Morten Misfeldt.

”Det er to vidt forskellige matematiske opgaver, alt efter om en opgave skal løses med computer eller med pen og papir. For femten år siden var en funktionsundersøgelse noget af det fornemste, man kunne lave i gymnasiet. Man fik udstukket en funktionsforskrift og skulle så tegne grafen og regne på, hvornår den gik opad, og hvornår den gik nedad. I dag er det en idiottest. Det er én knap på en lommeregner.”

Så hvis man vil bevare målsætningen om, at matematik skal være noget, hvor man lærer at tænke sig om, og hvor man bliver evalueret på, om man er god til det - er man på visse områder ifølge Morten Misfeldt nødt til at lave indholdet om. Det har to konsekvsenser, understreger han:

”For det første skal eleverne lære at bruge it-værktøjerne på en kompetent og reflekteret måde. De skal kende funktionerne i programmerne og kunne navigere i det univers. For det andet må elevernes energi forskydes fra det rent regne- og tegnemæssige i retning af det ”tankemæssige”. Eleverne skal i højere grad forstå den matematiske teori. De skal kunne argumentere for deres valg og analysere de beregninger, computeren udfører.”

”I forhold til nogle af de meget beregningstunge områder, som for eksempel statistik eller division af store tal, kan computeren sparre os for en masse tid. Det er ikke længere nødvendigt, at eleverne kan udføre en bestemt procedure hurtigt og effektivt – og så gentage proceduren en masse gange. Det giver derfor ingen mening at træne procedurerne hovedløst. Det kan klares på computeren. Til gengæld skal man forstå principperne bag procedurerne og de forskellige matematiske sammenhænge. Hvad er division, hvad er en brøk, og hvad er forskellige statistiske informationer i virkeligheden udtryk for? Computeren kan på den måde frigøre noget energi, som vi kan bruge på at arbejde med den begrebsmæssige del af matematikken.”

Men selvom computeren har muliggjort, at man kan arbejde mere med den matematiske og begrebslige forståelse, så gør Morten Misfeldt samtidig opmærksom på, at man ikke kan undvære de helt basale regnefærdigheder.

”I starten havde mange meget store forventninger og forhåbninger til fremtidens matematikundervisning. Nu kunne man virkelig komme til at arbejde med begreberne og den dybere forståelse uden at spilde tid på kedelige beregninger, hed det. Men man er faktisk blevet lidt skuffet på det punkt, for det har vist sig, at det åbenbart er rigtig svært at lære matematik uden at kunne regne, uden at kunne de basale færdigheder. Så jo, computeren flytter helt sikkert noget, men ikke så meget, som man en gang troede, den ville.”

Pennens overlegenhed

Et andet forhold, der er med til at begrænse effekten af it i matematikundervisningen, er det såkaldte skriftlighedsproblem. For ét er, at man skal kunne regne, hvis man vil forstå matematikken. Noget andet er, at man også skal

Fig.: Uden spor til venstre og med spor til højre

> Når du bruger et stykke software som GeoGebra, gør selve mediet matematisk modstand. Det opfører sig så at sige matematisk fornuftigt. Det gør et stykke papir ikke.

kunne skrive matematikken. Og med sine hundredvis af tegn, figurer, diagrammer og formler er det meget vanskeligt at transformere det matematiske sprog til computeren. Derfor viser det sig også, at noget så gammeldags som pen og papir i flere sammenhænge rent faktisk er computeren overlegent, fortæller Morten Misfeldt.

”I 2002 lavede jeg en undersøgelse af matematikforskeres skriveprocesser. Den viste, at forskerne brugte papir og blyant til at få ideer, se sammenhænge og til at udforske og teste validiteten af deres ideer. De brugte en masse symboler, pile, tegninger og diagrammer, som bredte sig ud over hele papiret. Det kan man ikke gøre på en computer. Efterfølgende, når man har afsluttet sit arbejde, kan man godt udtrykke mange af ideerne med et sprog, der kan skrives ind på computeren, men i den heuristiske proces er pen og papir langt mere anvendeligt.”

Derfor er udfordringen for matematiklærerne også at finde en balance og ikke lade it-værktøjerne tage overhånd, så fokus forsvinder fra det egentlige: selve arbejdet med matematikken, mener Morten Misfeldt.

”Eleverne kan meget let komme til at bruge unødig tid på at tegne et diagram i et tegneprogram, som de meget hurtigere kunne have skitseret på et stykke papir. Derfor må læreren være sig meget bevidst om hvad det er, eleverne skal lære i den enkelte situation, og om det er relevant at inddrage it. For det er det ikke altid.”

Af Marie Fugl
mafu@dpu.dk

THALES SÆTNING

Med et dynamisk geometriprogram kan man illustrere den version af Thales sætning, der siger, at periferivinklen (punkt c) i en halvcirkel altid er ret. Ved at trække i det orange kryds kan man få trekant ABC til at se ud på et hav af måder uden at ændre på liniestykket AB, og alle med vinkel C ret. Hvis man beder programmet afsætte ”sporet” af punkt C, vil man observere, at det ligner en halvcirkel.

Læs mere:

* Morten Misfeldt: At skrive matematik under påvirkning af nye medier. I Digitale medier og didaktisk design. Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag. 2008

* Man kan downloade en gratis web-udgave af Geogebra.org. Tilknyttet Geogebra.org er en wiki-side, hvor matematikere og matematiklærere fra hele verden lægger opgaver, regneeksempler og ideer ud.

* DREAM: Danish Research Centre on Advanced Media Materials og Laremiddel.dk – Nationalt videncenter for læremidler: Digitale læringsressourcer i folkeskolen og de gymnasiale ungdomsuddannelser. 2009

MORTEN MISFELDT

Morten Misfeldt er lektor, ph.d. ved Institut for Didaktik, DPU, Aarhus Universitet. Han arbejder med kognition og repræsentationer, mest i forbindelse med matematisk og naturfaglig aktivitet. Derudover arbejder han med design af sociale læringsspil.

www.dpu.dk/om/mmi

SK@M
CYBER

Terapi på nettet er en ny mulighed. Men hjælper den klienter med at tale om skambelagte temaer, eller skaber den en risikabel terapisituation? Den norske forfatter og professor med speciale i spiseforstyrrelser Finn Skårderud vurderer fordele og ulemper ved terapi i cyberspace.

SPACE

* I Edmond Rostands skuespil Cyrano de Bergerac, der udspiller sig i 1640´erne, skammer Cyrano sig så meget over sin abnorme næse, at han lader den smukke Christian være sin stedfortræder, der gør kur til den smukke Roxanne, udstyret med Cyranos 'næse for sprog'. Først på sit dødsleje bekender Cyrano sin kærlighed til Roxanne. Det er på den ene side et dybt betænkeligt bedrag af Roxanne, på den anden side er det Cyranos mulighed for at komme i kontakt med Roxanne til trods for skammen over sin kropslige skavank.

Over 350 år efter dukker samme slags dilemma op, når vi gør brug af computerteknologi. For i livet på nettet kan du – som en moderne Cyrano de Bergerac – dele intimitet uden at dele ansigt og krop. Det er nærhed ved hjælp afstand. Og det tiltrækker. Ikke alene forelsker folk sig på nettet. Folk får nu også tilbud om at modtage terapi over nettet. Brugen af terapi over nettet begyndte i USA i starten af 1990´erne, hvor tusindvis af psykologer og psykiatere tilbød terapi, gruppeterapi og konsulenthjælp over nettet. Og i dag har denne del af nettets muligheder også fået tag i os. Efter sigende tilbyder flere og flere danske psykologer og terapeuter klienter en tur på den virtuelle sofa. Det kan man forsikre sig om ved at slå net-terapeuterne op – på nettet selvfølgelig.

Men hvilke slags relationer er det, som opstår, når nettet bruges til terapi? Er det gode forhold, som hjælper klienter med at komme ud og af med tunge tanker, eller er det også farlige forhold ude af egentlig terapeutisk kontrol? Det har universitetsmagasinet Asterisk spurgt den norske forfatter og professor, med doktorgrad om spiseforstyrrelser, Finn Skårderud om. Han har forsket i brugen af computerbaseret terapis svagheder og styrker i forhold til den skam, denne terapitype skaber.

Skam er blikkets lidelse

Ifølge Finn Skårderud er dyb skam blikkets lidelse. Skam viser sig ved undvigende og tildækkende bevægelser. Blikket kan for eksempel vige for at beskytte personen mod den akutte skam. Det vil sige, at skamreaktionen knytter sig til at blive blottet eller til fantasien om at blive det.

"Det må terapeuten tage højde for. Faktisk er det viden hentet fra den klassiske psykoanalyse, at det kræver en slags terapeutisk blufærdighed at behandle klienter ordentligt, " siger Finn Skårderud. Og overraskende nok peger han på, at psykoanalyse og cyberterapi her har noget til fælles;

"Freud behandlede nogle af sine patienter via tekst alene. Og et fundamentalt træk ved en sådan teknik er, at den er designet til at hjælpe patienten med frie associationer. Patienten skal have frihed til at fantasere og skal ikke forstyrres af en eller anden realitet, som måtte trænge sig på. Derfor skal klienten heller ikke se terapeuten, der alene er en ramme til fremme af klientens projektioner. Af samme grund sad terapeuten bag klienten, som lå på sofaen. På lignende vis kan brugen af computer og internet forstærke klienters projektioner og fantasier om ▸

”Vi mennesker misforstår hinan hele tiden. Mennesker med psy problemer misforstår mere end Og computermediet er et med skaber endnu flere misforståels

andre, ved at være knyttet til anonymitet og usynlighed. Skærmen er jo både i bogstavelig og metaforisk forstand en projektionsskærm.”

Samtidig pointerer Finn Skårderud, at den anonyme og usynlige terapeut har en meget begrænset plads i vore dages terapi. I den forstand mener han, at den computer- og internetbaserede terapi provokerer os til at genoverveje, hvad terapeutisk blufærdighed er i dag.

”Forestil dig en scene fra et klinisk møde, hvor en gruppe af hiv-smittede deltager. På et tidspunkt siger én af dem: ”Det her orker jeg altså ikke. Jeg orker ikke, at alle ser på mig. Kan vi ikke tage det over nettet? Jeg skriver en mail, og så kan I svare.” Når hun gerne vil tage det over nettet, så er det, fordi nettet er en kommunikationsteknologi, der dækker ansigtet. Og det kan altså fungere godt i bestemte sammenhænge, at man på den måde undgår uhensigtsmæssige forstyrrelser fra ansigt-til-ansigt-kontakt. Det er en måde at åbne for et tema på,” siger Finn Skårderud.

To terapeutiske fordele

Finn Skårderud ser to fordele ved terapi over nettet. Den ene er, at det kan få klienter med skambaserede syndromer i tale. Det kan være overgrebsofre med selvbebrejdelser eller den spiseforstyrrede, som skammer sig over sin krop. Den anden fordel knytter sig særligt til det kognitive terapimarked, der er optaget af rådgivning og vejledning. Finn Skårderuds tese er, at de kognitive terapeuter vil have lettest ved at tage computeren og internettet i brug. Han forklarer:

”Computeren og internettet er interessante teknikker. De kan bruges til at give vejledning, råd og tips til klienterne. Og måske passer det bedst til den kognitive terapi. Det er jo den terapeutiske tradition, der lægger mest vægt på patientens indre tanker, følelser og adfærd ud fra et indlæringsmæssigt perspektiv. Omvendt har denne tradition et meget lidt bevidst forhold til at arbejde med selve relationen til og samværet med klienten. Det vil sige, at hvis man – som jeg – arbejder grundlæggende psykoterapeutisk og ikke kun lægger vægt på ordene og rådene, men på selve det terapeutiske samvær, så bliver nytten af net-terapi mere begrænset.”

”For mig er terapeutisk samvær med svært og alvorligt syge mennesker over en lang periode afgørende. Det drejer sig om en samtale, men altså også om overhovedet at være til stede i rummet sammen. Det gør nogle tryggere, end de vil være ved terapi over nettet. Nogle studier viser, at patienter reagerer med angst på neutrale ansigter, mens de synlige og tydelige ansigter, der for eksempel nikker bekræftende, gør patienter tryggere.

Når det er sagt, så er det klart, at for andre klienter kan min blotte tilstedeværelse være belastende. Jeg tror, de har en fantasi, om hvad jeg kan tåle at høre. Og for nogle bliver det bare for meget. De kan ikke holde det ud og må nogle gange løbe skrigende ud af rummet. Andre gange må jeg spørge mine klienter, om ikke også jeg må ’komme ind’ og deltage i terapien. Det sker, når de ikke vover at dele viden med mig i det fysiske møde. Her kan brugen af kommunikation over computeren være nyttig. For den by-passer den skam, som forhindrer terapien i

nden ykiske d andre. die, der ser.

at komme i gang. En terapitime fungerer nogle gange bedre, når vanskelige temaer er blevet præsenteret over e-mailen."

Næser til nettet

Den klassiske forelskelse mellem Roxanne på den ene side og Christian og Cyrano på den anden side er forbundet med idealiseringer af hinanden. Og ligesom Cyrano skabte misforståelser ved at bruge Christian som et forelskelsesfremmende middel over for Roxanne, så risikerer terapeuter at bruge computeren som et middel, der fremmer farlige misforståelser.

"Vi mennesker misforstår hinanden hele tiden. Mennesker med psykiske problemer misforstår mere end andre. Og computermediet er et medie, der skaber endnu flere misforståelser," siger Finn Skårderud, når han advarer mod at bruge terapi over nettet uden også at have fysiske møder med klienterne.

"Ved det fysiske møde kan man bedre korrigere misforståelser med ansigtsudtryk, mimik, gestik og kropsholdning. Og dermed kan du forhindre mange ukontrollable misforståelser."

Denne mangel på korrektion og kontrol med situationen opstår ifølge Finn Skårderud som en logisk konsekvens af computerkommunikationens usamtidige karakter. Hvis han for eksempel er ude at rejse i seks dage, så kan han komme ud for, at der ligger en rasende mail fra en person, der fortæller ham, at han er et arrogant og afvisende menneske. Den situation må ikke opstår i forhold til en klient.

"For hvad gør en terapeut, når en ukendt klient logger af efter i raseri at have truet med at begå selvmord, måske på grund af en misforståelse eller den uerfarne terapeuts tavshed?" Sådan lyder Finn Skårderuds skeptiske spørgsmål over for brug af terapi over nettet. Overdramatiserer han? Sandsynligvis ikke.

I 2007 offentliggjorde det svenske institut for medicinsk teknologivurdering en varslingsrapport om computerbaseret kognitiv adfærdsterapi til angst og depression. Af rapporten fremgår det, at der er klar sammenhæng imellem graden af behandlerkontakt og omfanget af frafald. Selv om påmindelser – via telefon eller postkort – indgår i forløbet, så er frafaldet fra en computerbaseret behandling på over 30 procent. Og frafaldsprocenten kan komme helt op på 47 procent, når det drejer sig om de rene internetbaserede behandlinger. Lægger man dertil, at klienter med de sværeste grader af depression tilsyneladende er i størst risiko for frafald ved denne type af behandling, og at terapi over nettet vanskeliggør løbende vurdering af selvmordsrisikoen – ja, så kan man måske godt forstå, at Finn Skårderud efterlyser behovet for at udvikle kompetencer, procedurer, etiske og praktiske regler for brugen af terapi over nettet.

Af Claus Holm
clho@dpu.dk

Læs mere om terapi over nettet

Finn Skårderud: "E-psyken. Terapi på nettet: Relasjoner og "netikette" i cyberrommet. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, Volume 39, 2002, 520-527.

Finn Skårderud: "Shame in Cyberspace". European Eating Disorders Review 11, 155-169, 2003.

Sundhedsstyrelsen: Computerbaseret terapi til angst og depression, 2008.

FINN SKÅRDERUD

Finn Skårderud er forfatter og professor med doktorgrad om spiseforstyrrelser.

Han har blandt andet udgivet bøgerne "Sultekunstnerne" (1992), "Uro – En rejse i det moderne selv" (1998), "Stærk/svag. Håndbogen om spiseforstyrrelser" (2001) og "Andre rejser" (2004).

Finn Skårderud gæster den 1. oktober DPU og Den Femte Salon med foredraget "Lider vi af Peter Pan Problemer". Læs mere og tilmeld dig på www.dpu.dk/skårderud.

DEN KOREANSKE DANSKER AT VÆRE ELLER IKKE VÆRE DANSKER. DET PLEJER AT VÆRE SPØRGSMÅLET, FOR VI HAR DET BEDST MED, AT MAN ENTEN ER DET ENE ELLER DET ANDET. MEN HVAD NU HVIS MAN ER BÅDE-OG ELLER MIDTIMELLEM ELLER MÅSKE INGEN AF DELENE, MEN NOGET HELT TREDJE? LENE MYONG PETERSEN HAR SOM DEN FØRSTE I DANMARK SKREVET PH.D.-AFHANDLING OM ADOPTION – ET FÆNOMEN, DER ER SOM SKABT TIL AT VENDE VRANGEN UD PÅ TRADITIONELLE IDENTITETSPEJLEMÆRKER SOM NAVN OG NATIONALITET, SEKSUALITET OG SLÆGTSKAB. OG RACE. DET BELASTEDE BEGREB ER IFØLGE LENE MYONG PETERSEN NEMLIG IKKE TIL AT SLIPPE UDEN OM, HVIS MAN VIL FORSTÅ VILKÅRENE FOR ADOPTEREDE I DANMARK.

* Hvis man kan tale om særlige dage i den danske ph.d.-afhandlings historie, var 19. juni 2009 en af dem. For første gang skulle der forsvares en afhandling om adoption. Det foregik på DPU, og personen i centrum hed Lene Myong Petersen. Men som subjekt er hun selv uden centrum, for hun hedder også Cho Shin-hee. Hun bor i Danmark og er født i Korea, men ser hverken sig selv som dansk, koreansk eller dansk-koreansk. Hun minder om de fleste af os andre, men ligner os ikke. For hendes asiatiske kropstegn er forskellige, fra det hvide flertals. Hendes forældre var der, men på den anden side var de der ikke, for hun har både nogle forældre, hun kender, og nogle, hun ikke kender. Lene Myong Petersen kom til Danmark fra Korea, da hun var fire måneder gammel. Og nu er hun så ph.d. på en afhandling, der nok handler om adoption, men først og fremmest kaster kritisk lys over de måder, vi går rundt og giver os selv og hinanden identitet på.

”Jeg blev interesseret i feltet, fordi jeg selv er adopteret. Det undrede mig, at der fandtes så lidt kritisk adoptionsforskning i Danmark, og jeg var nødt til at starte fra bunden med at definere det som forskningsfelt. Måske er det et udtryk for den danske forestilling om transnational adoption som en uproblematisk slægtskabsform”, siger Lene Myong Petersen.

DET PERSONLIGE ’HANG UP’

Lene Myong Petersens afhandling bygger på kvalitative interview med 35 koreansk adopterede mænd og kvinder, der alle er født mellem 1967 og 1981.

Faren for reduktionisme er et grundvilkår for forskningen, når den skal formidles og forstås af andre. Kompleksitet, nuancer og helheder fortoner sig til fordel for firkantede budskaber og spektakulære detaljer. Og Lene Myong Petersens 300 sider lange analyse af identitetspolitiske grundspørgsmål og betingelser for minoritetsliv kunne risikere at blive overskygget af interessen for hendes personlige adoptionshistorie.

”Det er nemt at sætte min forskning på plads med, at her er bare en kvinde, der sidder og forsker i sig selv og sine personlige ’hang ups’ men jeg foretrækker at vende den om og sige, at det er det, der har givet mig motivationen. Jeg har brugt mine egne erfaringer og forsøgt at gøre det synligt, hvor jeg investerer mig selv. Det er noget af det, folk lægger mærke til. Den metodologiske pointe består i at reflektere over, at man ikke skriver fra en neutral position, men som forsker selv er indskrevet i de erfaringer og diskurser, man skriver om”, siger Lene Myong Petersen.

HVAD BETYDER: ’KOREANSK ADOPTERET I DANMARK’?

Lene Myong Petersen er inspireret af poststrukturalistisk og feministisk teori om, hvordan et subjekt bliver til. Disse teorier er ikke kendt for at dyrke ideen om en entydig og stabil identitet, der eksisterer uafhængigt, af den sociale og kulturelle dynamik og de værdiladede måder, vi handler og taler om tingene på i forskellige sammenhænge – diskurserne i samfundet.

For eksempel påviser hun, hvordan en oplagt identitet som ’koreansk adopteret i Danmark’ er en fiktion. Men også kan opleves som virkelig. Mens hun interviewede sine informanter, blev det klart, at man ikke deler holdninger, erfaringer og følelser, blot fordi man er adopteret – heller ikke selvom det er fra samme land.

”Identiteten ’koreansk adopteret’ gennemkrydses af alle mulig andre identiteter. Men samtidig viser det sig, at det er en kategori, der fungerer. Ikke blot bliver man som koreansk adopteret faktisk forstået gennem den. Man forstår også sig selv gennem den. Og der er situationer, hvor den leves med tyngde og vægt. Det er jo svært at sige nej til den fællesskabsfølelse, kategorien tilbyder, men samtidig kan den opleves som en fiktion, når det viser sig, at man måske alligevel ikke har så meget tilfælles”, siger hun.

IDEALISERINGEN AF ADOPTION

Lene Myong Petersen vil gerne rykke ved den idealiserede forståelse af transnational adoption som en indlysende og uproblematisk løsning på visse uretfærdigheder i verden.

”Der hersker stadig forestillinger om transnational adoption som en altruistisk gerning fra adoptanterne og det danske samfunds side. ”Det er trist, at der findes mennesker, der ikke kan beholde deres børn, men det er trods alt bedre, de så kommer hertil, hvor vi kan hjælpe dem”, hedder det. Og det kan der jo være noget om, men idealiseringen kommer til at skygge for en diskussion af de betingelser, der overhovedet nødvendiggør adoption. Jeg forholder mig kritisk til myten om, at der eksisterer et kæmpestort udbud af forældreløse børn, der blot venter på at blive taget imod i den danske velfærdsstat. Den brede opbakning til fænomenet blandt befolkningen og i de politiske partier betyder, at der er nogle spørgsmål om skæve magtforhold og global ulighed, der ikke bliver stillet”, siger hun.

Det sidste årti har antallet af transnationale adoptioner i Danmark ligget på 400-500 om året. Og siden 1970 er der blevet adopteret mere end 20.000 børn fra udlandet til Danmark. Ifølge Lene Myong Petersen udvisker fortællingen om den altruistiske adoption også spørgsmålet om, hvad det er for et behov, der dækkes i Danmark med alle disse adoptioner – og ikke mindst hvordan det er opstået.

”Med adoptionerne fastholdes en norm om, at man realiserer sig selv som menneske gennem forældreskab. Denne norm producerer en efterspørgsel på børn hos de mennesker, der ikke selv kan få børn. Jeg forstår godt, man gerne vil have et barn, hvis man som barnløs bliver opfattet som mislykket. Den stærke idealisering af adoption skygger for den uproblematiserede præmis: at for at blive et helt og fuldt menneske skal man realisere familieliv på en bestemt måde. Det er den præmis, jeg gerne vil diskutere – og ikke konkrete menneskers længsel efter at få et barn”, siger hun.

Transnational adoption praktiseres i Danmark som anonym adoption. Det betyder, at ét slægtskab – det danske – muliggøres ved, at et andet – fx det koreanske – lukkes ned. Man kan som voksen adopteret forsøge at kontakte sine biologiske forældre, men de har ingen krav på at få noget at vide om eller kontakte det bortadopterede barn.

”Selv om vi i dag - med skilsmisser og nye familieformer - er vant til at leve med slægtskabsdiversitet i form af bonusbørn og papforældre, sidder ”den rigtige mor og far” stadig på toppen af kransekagen. Den anonyme adoptionspraksis reproducerer en slægtskabsstruktur, der er defineret af eksklusiv forbundethed. Mor/far føler deres position truet, hvis der er flere mødre/fædre. Og for den adopterede bliver det vanskeligt at forestille sig, rent mentalt, at man kan have flere ligestillede forældre, når man hele tiden skal svare på, hvem man synes, ens ”rigtige forældre” er”, siger Lene Myong Petersen.

▸

MINORITETEN ALLE KAN LIDE

Lene Myong Petersens informanter er alle blevet socialiseret gennem fortællingen om, at man som transnationalt adopteret vokser op og bliver som alle andre danskere. Transnational adoption er derfor også interessant som en særlig variation over det tidstypiske tema: integration af etniske minoriteter, mener hun.

”Transnationalt adopterede konstrueres som den optimale minoritet. Der er ingen diskrimination, de integreres helt naturligt og bliver som en selvfølge danske. Men mine informanters fortællinger punkterer denne konstruktion. De udfordrer dels opfattelsen af danskhed som farveblind identitet, og dels det jeg kalder ’danskhedens imperativ’: hvordan det at blive dansk og dansker ikke er et tilbud til den adopterede, men noget man ikke kan undslå sig. Jeg har selvfølgelig ikke noget imod, at adopterede opfatter sig som danske. Men jeg er kritisk over for, at assimilation til danskhed ses som et selvfølgeligt ideal”, siger hun.

Koreansk adopterede er således nok assimilerede i det danske samfund, men de bærer et andet racialt kropstegn end flertallet, og uanset hvilke myter, vi danskere har fået produceret om os selv, får dette kropstegn en betydning for identitetsdannelse og livsmuligheder, insisterer Lene Myong Petersen. Det er dissekeringen af denne ”racialiserede tilblivelse”, der er kernen i hendes ph.d.-projekt. Og selvom Lene Myong Petersen i begyndelsen af sin afhandling skriver om sine betænkeligheder ved at bruge et belastet begreb som race, ender det alligevel med at blive bærende for afhandlingen.

”Mine informanter fortæller både om at blive opfattet som danske og så alligevel ikke helt pga. deres racialiserede kropstegn. Det dilemma kan etnicitetsbegrebet ikke fange. Det kommer ofte til at handle om religion, traditioner og vaner – og ikke om de fysiske kropstegn og de betydninger, der indlejres i disse.”

MELLEM ANERKENDELSE OG STIGMATISERING

Da Forskningsrådet gav Lene Myong Petersen et ph.d.-stipendium, valgte hun at blive tilknyttet DPU – og det var ikke kun fordi forskningsmiljøet trak i hende.

”Min afhandling handler om subjektivering og tilblivelse, hvilket kan ses som en kulturel læringsproces. Mit studie rejser også en række spørgsmål til den pædagogiske praksis. Det vigtigste handler måske om, hvordan man på den ene side kan anerkende den forskellighed, som de adopterede faktisk oplever. Og hvordan man på den anden side undgår at reproducere den som en stigmatiserende forskel. Som minoritet kan det føles vigtigt, at den forskellighed, der erfares som et grundvilkår, anerkendes af majoriteten – at man ikke bare siger: ”pjat med dig, der eksisterer ikke racisme”. Men naturligvis uden at anerkendelsen kommer til at virke ekskluderede. Der kan ikke trækkes en tydelig grænse mellem disse poler, men de spørgsmål, der kan stilles i spændingsfeltet mellem dem, er interessante og vigtige”, siger hun.

Af Carsten Henriksen
cahe@dpu.dk

> ”Race. Jeg har øvet mig på at sige ordet på dansk. Det er som om, min krop modsætter sig italesættelse af r-a-c-e. Ordet vil ikke rigtig op gennem min hals og ud af min mund. Jeg har altid fundet det nemmere at sige race på engelsk eller skrive det ned på papir, om end jeg må bekæmpe en tilbøjelighed til at sætte det i anførselstegn. ’Race’ føles mere trygt. Som om jeg ikke helt mener det. Anførselstegnene bliver til de stødpuder, der afbøder slaget. Det gør ikke helt så nas med ’race’ som med race. For der er noget ved race, der genererer stærkt ubehag og modstand i både en dansk og en bredere europæisk kontekst. Og det er der vægtige historiske årsager til. Alligevel insisterer jeg med dette arbejde på at anvende racialiseret subjektivering som analytisk begreb…
>
> citat fra afhandlingen

LENE MYONG PETERSEN

Lene Myong Petersen – hvis koreanske navn er Cho Shin-hee – er cand.mag. i litteraturvidenskab fra Københavns Universitet og ph.d. fra DPU, Aarhus Universitet, 2009.

Hun blev født i Korea i 1972. Fire måneder senere blev hun bortadopteret til Danmark.

Hendes ph.d.-afhandling ’Adopteret – Fortællinger om transnational og racialiseret tilblivelse’ kan lånes på Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

www.dpu.dk/om/lmp

ASTERISK ANBEFALER **ARRANGEMENTER**

* AKTUELLE LEDELSESUDFORDRINGER I UDDANNELSESINSTITUTIONER

Hvad karakteriserer god uddannelsesledelse, i en tid hvor det ene ledelsesmantra efterfølger det andet, og moderne managementteorier hastigt indtager offentlige institutioner? Kan stærk ledelse bero på bløde værdier? Kan den være kærlig? Og betyder det, at autoriteten er på retræte?

I efteråret 2009 kan du møde undervisere fra masteruddannelsen i Ledelse af Uddannelsesinstitutioner, som DPU og Copenhagen Business School (CBS) udbyder i fællesskab. I en række faglige oplæg sætter forskerne aktuelle ledelsesudfordringer til debat.

Onsdag den 23. september, kl. 15.00 - 16.30
EVALUERINGSKULTUR OG FORÆLDRELEDELSE
Adjunkt Hanne Knudsen, DPU og ph.d.-stipendiat Justine Pors, CBS.

Onsdag den 21. oktober, kl. 15.00 - 16.30
SKOLELEDELSE – STRATEGISK, STÆRK ELLER BLØD?
Lektor Dorthe Staunæs, DPU og lektorvikar Camilla Sløk, CBS.

Onsdag den 18. november, kl. 15.00 - 16.30
KÆRLIG LEDELSE OG DEN NYE AUTORITET
Professor Niels Åkerstrøm Andersen, CBS og dekan Lars Qvortrup, DPU.

---

* ROBOTTERNE INDTAGER DPU

Den teknologiske revolution rummer uanede muligheder – også inden for læring og pædagogik. Nye læringspotentialer opstår, hvis vi for alvor integrerer teknologien som fagdidaktisk redskab i undervisningen. Men det kræver et helt nyt læringsrationale og nye didaktiske perspektiver. Forskere fra Center for Playware med lektor Carsten Jessen, DPU i front forklarer de pædagogiske principper bag deres tværvidenskabelige forskning i intelligente læringsmidler og robotteknologi. Der bliver komponeret og eksperimenteret med musikken, når forskerne demonstrerer de intelligente musikklodser BeatBlocks.

Mandag den 21. september, kl. 15.00 - 16.30

* FLOW - LIBERALISTISK LYKKEPÆDAGOGIK ELLER BLOT INTELLIGENT PÆDAGOGIK?

Stryger flowpædagogikken børnene så meget med hårene, at de ikke lærer at klare reelle livsudfordringer? Eller er det en misforståelse at tro, at flowpædagogik ikke også handler om at udfordre og give børnene modstand?

Lektor ved DPU, Hans Henrik Knoop med speciale i flow svarer, når prodekan ved DPU, Claus Holm stiller kritiske spørgsmål til flowpædagogikken.

Onsdag den 30. september, kl. 16.00 - 17.30

---

* VI LIDER AF PETER PAN PROBLEMER

Den norske forfatter, psykiater og psykoterapeut Finn Skårderud italesætter vor tids modningsangst.

Vi har svært ved at blive voksne. Ja, faktisk er det gået hen og blevet et kulturelt ideal ikke at blive det. Finn Skårderud holder forelæsning om tendensen til at idealisere det evige barn. Eventyrfiguren Peter Pan illustrerer denne modningsangst og de problemer, det giver, når vi ikke vil være voksne og kommer til at opleve voksenlivets krav som overvældende og angstfremkaldende.

Torsdag den 1. oktober, kl. 19.30 - 21.30
Arrangeret i samarbejde med Den Femte Salon.

NB! Entré: 50 kr.

* BLIVER PÆDAGOGER UMYNDIGGJORT?

Pædagoger er myndige voksne, der tager sig af umyndige børn – så børnene med tiden selv kan blive myndige voksne. Sådan lyder den logiske rækkefølge i hvert fald. Men holder den stik? Eller er nutidens pædagog selv blevet umyndiggjort? Og hvad vil det overhovedet sige at være en moden og myndig pædagog i dag?

DPU og BUPL inviterer til oplæg og debat med:
Lektor Rasmus Willig, RUC, der er aktuel med bogen Umyndiggørelse
Ph.d.-studerende Maja Plum, KU
Lektor Jens Erik Kristensen, DPU

Onsdag den 28. oktober kl. 19.30 - 21.30

Alle arrangementerne afholdes på:
DPU, Aarhus Universitet
Tuborgvej 164
2400 København NV.

Tilmelding til arrangementerne er nødvendig.

Læs mere og tilmeld dig på:
www.dpu.dk/kalender

TEST ØDELÆGGER ELEVERS FORSTÅELSE AF INTELLEKTUEL EJENDOM

Med ejendomsrettens store filosof, John Locke, som hjemmelsmand peger professor John Willinsky fra Stanford University, School of Education, på et hidtil overset problem ved den herskende test-praksis i uddannelsessystemet: Test underminerer studerendes forståelse af den specielle status, som viden og intellektuel ejendom har i et læringsfællesskab.

Af John Willinsky

* Det er blevet klart for mig, at studerende igennem deres tid i uddannelsessystemet opnår en meget mangelfuld forståelse af intellektuel ejendom og denne ejendoms specielle status i et læringsfællesskab. Det øgede politiske fokus på målinger af studerende og uddannelsesinstitutioners resultater betyder, at de studerende får færre muligheder for at erfare, hvordan deres læring og arbejde har noget med produktionen af intellektuel ejendom at gøre. Og de erfarer heller ikke, hvordan de derigennem bidrager positivt til læringens fællesskab, da deres arbejde ikke har nogen værdi i sig selv ud over at forberede dem på den næste præstationstest.

I et forsøg på at forklare, hvad jeg ser som de aktuelle skævvridninger af den praksis, der er forbundet med intellektuel ejendomsret i uddannelsessystemet, har jeg valgt at gribe tilbage til ejendomsrettens store filosof, John Locke (1632-1704). For selvom Locke ikke skriver direkte om intellektuel ejendomsret, er der ingen, der har haft større betydning for ejendomsrettens centrale placering i udviklingen af civilsamfundet og den demokratiske stat end ham. John Locke er, hvad man kan kalde den intellektuelle skytsengel for både Englands konstitutionelle revolution i 1688 og den amerikanske revolution næsten et århundrede senere.

Locke udgav i 1689 værket Two Treatises of Government. Hans argumentation for den private ejendomsret tager der udgangspunkt i, hvad både den naturlige fornuft og de åbenbarede sandheder fortæller, nemlig at "Gud har givet jorden til menneskets børn, til menneskeheden i fællesskab", og at alle mennesker, der fødes, har ret til det, som deres selvopretholdelse kræver. Det er ud af disse to principper, at den private ejendomsret vokser.

Ingen ejendomsret til rådne frugter

Locke illustrerer sammenhængen mellem privat ejendom og det fælles gennem det, man kunne kalde en antropologisk projektion. For Locke, som for mange andre tænkere i den periode, "var verdenen i sin begyndelse som Amerika". Den europæiske imperialisme tillod forfattere som Locke, for ikke at nævne Rousseau, at trække fortidens klæde til side og rejse tilbage til menneskehedens oprindelse: "Frugterne eller vildtet, der nærer den vilde indianer, som ikke kender nogen indhegning og stadig beboer det fælles, må, hvis det skal sikre hans selvopretholdelse, være hans, dvs. en del af ham, og noget som en anden ikke længere kan have nogen ret til". Retten til selvopretholdelse giver således ret til, at man tager noget fra det fællesejede og gør det til sit – og dermed afskærer andre fra at kunne gøre brug det.

Ud fra dette fremkom det næste princip, nemlig at også resultaterne af "hans krops arbejde, må vi sige, er hans". Det førte til stærkere krav om ejendom "for alt det, som en mand pløjer, planter, forbedrer, kultiverer og kan bruge resultatet af, det er hans ejendom". Man har således ret til værdien og resultatet af ens arbejde og forbedringer.

Det var kun den naturlige lovs forbud imod spild, der begrænsede, hvad man igennem arbejde kunne gøre til sit. Man måtte nemlig ikke gøre krav på mere, end man kunne gøre brug af, for "hvis frugterne rådnede [...] ville man krænke naturens lov". Locke taler således om en tid før "begæret efter at have mere end man behøvede havde ændret den indre værdi af tingene".

Det, der ændrede tingene, var "opfindelsen af penge". "Igennem en stiltiende aftale om brugen af penge" er vi alle ifølge Locke "enedes om en uforholdsmæssig og ulig besiddelse af jorden." Så hvis man oprindeligt havde ret til det, man behøvede for at overleve, og frit og uden samtykke fra andre kunne tage det ud af det fælles, så muliggjorde civiliseringsprocessen og indførelsen af penge, at der ikke længere var nogen grænser for, hvad man kunne

akkumulere af ejendom igennem hårdt arbejde og med majoritetens samtykke.

Et fælles forråd af viden

Spørgsmålet er nu, hvorledes disse principper for retten til ejendom fungerer i forhold til læringens fællesskab. Hvis vi tænker på læringens fællesskab – de forskellige uddannelsesinstitutioner og videnskaberne - som et uafhængigt fællesskab, hvis medlemmer i fælles overenskomst støtter op om værdien af en fælles verden af viden, så vil Lockes teori om ejendom kunne udgøre en basis til forståelse af den intellektuelle ejendomsrets specielle status inden for dette område.

Det vigtigste spørgsmål i den forbindelse er, om den samme grad af eksklusion i forbindelse med privat ejendom og opbyggelsen af formue kan retfærdiggøres i dagens læringsfællesskab. Arbejde, fornuft og forbedring er helt sikkert lige så meget til stede i sådan et tilfælde som i forbindelse med den private tilegnelse af det fælles, som Locke oprindeligt beskrev. Det Lockeske princip, der retfærdiggjorde indhegningen af det fælles, var, at det – igennem arbejde - førte til en forbedring og forøgelse af besiddelsens værdi.

Det er et andet princip, der gælder for læringens fællesskab. Værdien af et – igennem arbejde frembragt - værk eller en ide kan nemlig kun blive fuldt realiseret ved, at ejendommen gives tilbage til det fælles forråd af viden – ikke ved dens indhegning. Værdien af en ide er givet ved de fremskridt for det fælles gode, som den kan føre til og den måde, hvorpå ideen tages op og bruges af andre i læringsfællesskabet.

Det er således ikke den traditionelle ejendomsret, som retten til at ekskludere andre og opbygge formue, der er gældende i et læringsfællesskab. Det er snarere forfatterens ret til at blive akkrediteret som ophavsmand til værket, der udgør den egentlige ejendom. Det er disse særegne træk ved intellektuel ejendomsret inden for læringens fællesskab, som er i fare for at blive tabt af syne. Den aktuelle behandling af intellektuel ejendom i uddannelsessystemerne medfører nemlig en skævvridning, som formindsker den intellektuelle ejendoms værdi som et offentligt gode. Som i mange andre vestlige lande har også det amerikanske undervisningsministerium valgt i stigende grad at lægge vægt på uddannelsesinstitutionernes pligt til at dokumentere deres resultater. Den altoverskyggende antagelse er, at man ikke kan forsikre sig om et barns læring uden at teste. En sådan antagelse tenderer imod at gøre testene til både mål og middel for lærere og læringen.

Det er klart, at de resultater, som en studerende opnår efter en række matematik- og læsetest, ikke kan have megen forbindelse til et helt års arbejde sammen med en lærer og et klasselokale fyldt med andre studerende. Et sådant resultat kan højst være udtryk for potentialet for videre læring i de næste klassetrin.

Men derudover er testene i sig selv også en hård lektion i, hvad ved læringen som overhovedet tæller. Frem for at støtte op om, at det, som de studerende lærer, er noget, de i Lockes betydning har gjort til deres eget, og noget, de kan bruge til at højne værdien af deres arbejde og bidrage til læringsfællesskabet med, så betyder den aktuelle testpolitik, at de studerendes viden uden videre tages i besiddelse af andre, der bruger den som parameter for en vurdering af den enkelte elev, lærer og skole. Den enkelte elevs viden tilkendes ingen værdi i sig selv – og tilskrives heller ikke eleven som hans intellektuelle ejendom.

Det kan godt være, at den aktuelle uddannelsespolitiks fokus på test er udtryk for en anerkendelse af og et forsøg på at sikre de studerendes ret til at lære og gå i en skole, hvor der gøres, hvad der kan, for at give dem en god uddannelse. Men det resulterer i en uddannelse, der er i fare for at skabe en forestilling om, at den principielle og virkelige ejendomsret til viden og læring skal findes i en kvantificerbar måleenhed som et instrument til national vurdering og international konkurrence.

Man får derfor lyst til at rejse sig med Lockes Two Treaties i hånden og insistere på, at studerende har krav på en chance for at lære og erfare, hvordan arbejdets forbedring i Lockes terminologi skaber en ret til intellektuel ejendom, og hvordan denne ejendom kan bidrage til læringens fællesskab. I den nuværende praksis vil elever ikke have mange muligheder for at erfare værdien af at give noget tilbage til det fælles, af at forbedre det fælles som et resultat af egen læring gennem flittighed og brug af egen fornuft. Et sådant projekt anses for indeværende for irrelevant, hvis ikke ligefrem en trussel, for den aktuelle testpraksis.

JOHN WILLINSKY

John Willinsky er professor på Standford University, School of Education, hvor han forsker i new literacy, undervisningsteknologi og open access. Willinsky var oprindelig lærer i Ontario, Canada.

John Willinsky besøger DPU i starten af september, hvor han i regi af Forskningsprogram for Medier og IT i læringsperspektiv bl.a. vil holde en offentlig forelæsning om læringens fællesskab og åben adgang til forskning.

Læs mere om John Willinskys besøg på www.dpu.dk/willinsky

OCEAN ATLANTIQUE
AMERIQUE DU SUD
ATLANTIQUE
SUD

Klimakrisen kalder på en ny æra for uddannelse

* Isbjørne på smeltende isflager. Udtørrede floder og tørkeramte marker. Susende storme og orkaner, som smadrer utallige hjem. Vi kender alle de skræmmende billeder af en verden ramt af voldsomme og voksende klimaforandringer. Men hvordan lærer vi at leve i en verden under forandring med mange komplekse og forbundne risici og usikker viden om de rigtige løsninger?

Her spiller uddannelse en helt central rolle som mediator i en samfundsmæssig læreproces om bæredygtig udvikling, men det bliver overset. Det mener professor Jeppe Læssøe fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, som forsker i Uddannelse for Bæredygtig Udvikling.

"Uddannelse bliver meget ofte glemt som en vigtig faktor. Måske bliver det husket, at når det handler om klimaet, drejer det sig også om borgeren, men så bliver det primært tænkt som en informationsopgave: Der skal formidles et budskab om den rette adfærd til befolkningen. Men uddannelsesområdet er også en vigtig aktør, og det giver ikke mening at arbejde med bæredygtig udvikling uden samtidig at tænke på uddannelse" siger Jeppe Læssøe.

"Alt tyder på, at vi fremover kommer til at skulle leve med store klimaforandringer. Men udfordringen er langt fra alene givet ved højere temperaturer og højere vandstand. Det er i særdeleshed de såkaldte 'rullende' effekter af klimaproblemerne, som skaber de helt store udfordringer. Med rullende effekter mener jeg, at det ikke blot er naturens økologiske stabilitet, der trues. Vores samfund er bygget op på denne stabilitet, så hvis det grundlag undermineres, så truer det samfundets økonomiske og sociale stabilitet. Det vil skabe nye konflikter mellem lande og mellem forskellige interesser i de enkelte lande. Miljøproblemer er ikke kun tekniske problemer, men også interesseproblemer mellem forskellige grupper. Vi skal have overskuddet og kompetencen til at kunne udvikle nogle løsninger, mens problemerne udvikler sig. Og det kræver uddannelse," siger han og tilføjer, at uddannelse dog ikke vil kunne bidrage til hurtige løsninger. Men hvis vores samfund skal håndtere de enorme udfordringer, som klimaforandringerne stiller os overfor i de næste årtier, så haster det med at geare uddannelserne til at styrke borgernes kompetencer. Men det er vigtigt, at vi ikke kun tænker klima, når vi taler om uddannelse for bæredygtig udvikling.

"FN har udnævnt 2005-2014 til Tiåret for Uddannelse for Bæredygtig Udvikling. I stedet for at sætte isoleret ind med naturfaglig undervisning i klimaforhold, bør problematikken integreres i denne bredere ramme om bæredygtig udvikling. Overvindelse af klimatruslerne er jo ikke den eneste udfordring vores samfund skal håndtere, og de forskellige udfordringer hænger uløseligt sammen."

Erfaringer fra ti lande

Spørgsmålet er, hvilken aktør uddannelsessystemet skal være i en verden ramt af klimakrise. Det er et spørgsmål, som optager tænketanken International Alliance of Leading Education Institutes – og ikke mindst Jeppe Læssøe, der leder tænketankens tværgående forskningsprojekt om Uddannelse for Bæredygtig Udvikling.

Den internationale alliance består ud over af DPU af ni andre universiteter fra hele verdenen, der hver har sat et forskerteam til at gøre status over, hvordan det står til med Uddannelse for Bæredygtig Udvikling i det pågældende land. Erfaringerne fra de ti lande indgår derefter i en komparativ analyse, der tegner et globalt 'state of the art'-billede af Uddannelse for Bæredygtig Udvikling. I efteråret 2009 munder analysen ud i en række policy-anbefalinger til, hvordan Uddannelse for Bæredygtig Udvikling kan styrkes globalt og lokalt.

Når man læser de ti nationale rapporter, er der en række tydelige fællestræk landene imellem.

"For det første er det slående, at ti lande fra hele verden har den samme diskurs om klima og miljø i de politiske strategier. Overalt er det kommet højt op på den politiske dagsorden, og tilsvarende er Uddannelse for Bæredygtig Udvikling slået igennem i de nationale policy-dokumenter. Spørgsmålet er så, hvordan det har slået igennem ude i praksis. Det ved vi ikke nok om," siger Jeppe Læssøe.

Langt fra hype til praksis

Jeppe Læssøe påpeger dog, at meget tyder på, at der er en ubalance mellem, hvor meget Uddannelse for Bæredygtig Udvikling fylder i politiske paroler, og hvor lidt det har taget form rundt om på verdens uddannelsesinstitutioner. ▸

FOTO: ISTOCK FOTO

”Der er i øjeblikket en absurd konflikt mellem de enorme idealer og ambitioner, der er med Uddannelse for Bæredygtig Udvikling, og så den minimale rolle, det har i praksis,” siger han.

Når de ti forskerteam gør status på Uddannelse for Bæredygtig Udvikling, er der således masser af nationale og tværnationale strategier at skrive om, men ikke når det gælder den almindelige praksis på skolerne.

Et land, der dog er kommet længere end de andre med at implementere de fine politiske bonmot’er i praksis, er Australien. ”Australien skiller sig ud som pionerer. De er flere år foran os andre. De har allerede i 2000 formuleret en strategi for Uddannelse for Bæredygtig Udvikling, de har en handlingsplan og er i gang med udførelsen af den,” siger Jeppe Læssøe.

Værre ser det ud for Danmark, der både halter bag efter Australien og mange af de andre lande.

”Der er uhyre megen fokus på det internationalt, men meget lidt på de danske universiteter. Det handler ikke bare om, at universiteterne skal sætte automatisk slukning på deres kaffeautomater om natten. Det handler om, at kommende højtuddannede får nogle kompetencer, så de kan lede og facilitere bæredygtig udvikling.”

Kløft mellem politikere og forskere

Et andet fællestræk er ifølge Jeppe Læssøe, at der i alle landene hersker store uenigheder og kontroverser om, hvordan man skal håndtere Uddannelse for Bæredygtig Udvikling i praksis. Det skyldes, at begrebet befinder sig mellem to vidt forskellige systemer og rationaliteter.

”Uddannelse for Bæredygtig Udvikling er et samlebegreb, som er meget omfattende. Men der er en markant forskel på, hvad politikere og miljøfolk på den ene side og uddannelsesfolk og forskere på den anden side lægger i begrebet. Hvis du spørger politikerne, vil et udpræget svar være, at det handler om adfærdsændring. Befolkningen skal informeres om tekniske løsninger og derigennem ændre adfærd. Hvis du spørger uddannelsesfolk, vil de snarere svare, at det handler om nogle grundlæggende kompetencer til at kunne håndtere udfordringer i samfundet.”

Opgør med instrumentalisering

Et tredje fællestræk er, ifølge Jeppe Læssøe, at forskerne i projektet alle sammen peger på, at vi skal passe på, at Uddannelse for Bæredygtig Udvikling ikke bliver en selvstændig proces, der alene handler om at fremme en videnskabelig forståelse af, hvad klimaforandringer handler om.

Jeppe Læssøe mener, det er en alt for snæver tilgang.

”Vi kan frygte, at man reducerer det til et spørgsmål om faktuel naturvidenskabelig formidling eller til adfærdsmodificerende råd til borgerne,” siger han.

”Ekspertokratiet inden for miljøsektoren har et ønske om at bevidstgøre befolkningen om de løsninger, man ser. De tekniske og naturvidenskabelige måder at tænke løsninger på følger typisk modellen, at man først har et problem ude i naturen, derefter finder man en løsning på problemet, og så skal borgerne oplyses om løsningen. Det er en teknokratisk og relativ instrumental tilgang – man vil formidle løsninger, som borgerne skal effektuere.”

Den teknokratiske tilgang støder på pædagogikkens måde at tænke bæredygtig udvikling på. Her handler begrebet snarere om, at man vil styrke en generel udvikling af borgernes kompetencer og kapacitet til at håndtere problemer. I den optik er uddannelsernes rolle ikke at effektuere nogle bestemte politiske, teknologiske løsninger.

”Det er en klar problematik, hvis uddannelserne skal være et virkemiddel for en bestemt politik. Uddannelserne holder fast i, at bæredygtig udvikling ikke er noget givet; det er en læreproces, som samfundet er i, og uddannelserne skal facilitere og kvalificere den læreproces,” siger Jeppe Læssøe.

”Uddannelse for Bæredygtig Udvikling – og uddannelse i det hele taget – kan ikke lykkes, hvis mennesker behandles som robotter, der kan programmeres.”

Risikosamfundets usikre viden

Når det bliver stadig vigtigere at gå væk fra simpel informationsoverførsel, er det fordi, der i de seneste 40 år er sket en voldsom forandring af verden, som sætter spørgsmålstegn ved uddannelsernes rolle. Jeppe Læssøe forklarer:

”Hele uddannelsessystemets logik har bygget på, at vi kan formidle og lære børnene sikker viden, og hvordan den viden skal bruges. I risikosamfundet bliver det til et spørgsmål om, hvordan vi lærer at håndtere usikker viden. Vi skal ikke – som i den klassiske uddannelsesforståelse – dele verden op i nogle discipliner, som har hver deres sikre viden. Det bliver pludselig meget vigtigt at kunne tænke i kompleksiteter og dynamikker. Det sætter spørgsmålstegn ved den måde, vi indretter uddannelser på, både indholdsmæssigt og organisatorisk.”

Det betyder for eksempel, at hele spørgsmålet om tværfaglighed bliver accentueret. ”Skal uddannelse om miljø og klima stadig være noget kuriøst ved siden af? Skal det fortsat være noget med, at vi laver en temauge om miljø en gang om året, eller er det noget, der bliver indarbejdet og brugt i skolernes organisering og curriculum?,” spørger Jeppe Læssøe retorisk – og svarer selv, at det er den integrerede model, der er den mest hensigtsmæssige.

”Bæredygtig udvikling er i sig selv en omfattende læreproces – omgærdet af megen usikker viden, dilemmaer og stor kompleksitet. Den store udfordring i risikosamfundet er, at det pædagogisk set er en uhyre vanskelig opgave at motivere folk til at engagere sig og lære og gøre noget

anderledes ud fra nogle meget ubehagelige trusler.

Risici har i udgangspunktet trusselskarakter, og vi ved fra risikoforskning, at vi som mennesker har to måder at reagere på, når vi bliver udfordret af en trussel: Vi kan søge i vores beredskab efter mulige løsninger og effektuere dem. Eller vi kan forsøge at fortrænge eller omdefinere problemet. Sidstnævnte er den naturlige reaktion, hvis vi oplever at vi ikke umiddelbart har de nødvendige midler til rådighed."

"Og hvis man ser på mediebilledet sociologisk, er det klart, at der er de to positioner. Man kan sige, at hele anti-miljøbevægelsens medvind har været et ønske om, at klimaproblemerne ikke måtte være der, for det ville være så meget rarere og nemmere," siger Jeppe Læssøe.

Kollektivt selvbedrag

I dag mener stadig flere, at klimakrisen er en med Al Gores ord "ubekvem sandhed". Derfor søger vi i vores beredskab efter mulige løsninger på at fremme bæredygtig udvikling. Men gør vi nok? Her mener Jeppe Læssøe, at der er en stor fare for, at vi luller os ind i en tro på, at vi alle gør en masse godt for miljøet, mens vi i virkeligheden ikke rykker os særlig meget for at få en bæredygtig verden.

"Hvis vi alle markerer, at vi handler – hvis regeringen retorisk markerer, at de gør noget på området; hvis erhvervslivet igennem deres reklamer markerer, at der sker noget, for nu er benzinen 5 % organisk; hvis vi som borgere gør lidt – så kan vi fortælle hinanden, at vi er i gang med at forandre verden. Men det kan meget nemt være en form for fatamorgana eller et kollektivt selvbedrag, som skjuler, at vi ikke gør nok i forhold til problemernes størrelse."

Spørgsmålet er imidlertid, hvem der bestemmer, hvornår vi gør nok? Det svære svar er, at der ikke står nogen ved roret.

"Der er ingen objektiv dommer, heller ikke FN," siger Jeppe Læssøe. "Men forskningen kan spille en rolle som den kritiske ven. Forskningen har en uhyre vigtig funktion ved hele tiden at bidrage til at kvalificere overvejelserne af, hvad der skal gøres. Vi skal have mere dialog mellem ekspertviden og folks forståelse, så vi kan samproducere nogle løsninger. Her kunne uddannelserne få en meget vigtig rolle – og det har de ikke i dag," siger Jeppe Læssøe.

På en pressekonference på DPU i efteråret 2009 fremlægger tænketanken sit bud på, hvordan uddannelserne kan bidrage til at bane vejen for en bæredygtig fremtid.

Læs mere om Climate Change and Sustainable Development – the Response from Education på: www.edusud.dk

KLIMAET, FOLKET OG DET POLITISKE – UDVIKLINGEN I DANMARK

1970'erne
I Danmark hersker en folkeoplysningstradition, som i høj grad har været båret af NGO'ere. I 1970'erne er det især NGO'erne, der forsøger at engagere og aktivere befolkningen om miljø og bæredygtighed. Det sker for eksempel gennem debatten om atomkraft.

1987
Brundtland-rapporten fra FN om miljø og udvikling udkommer og får skelsættende betydning. Efter et årti med tiltagende miljøproblemer formulerer rapporten et bud på en global strategi, som vinder bred opbakning i og med, at den forener kravene om en forstærket miljøindsats med økonomisk vækst. Det får stor betydning for de nationale miljøpolitikker, som bl.a. i højere grad kommer til at handle om at involvere borgerne.

1990'erne
Statslige institutioner tager over fra NGO'erne og påtager sig opgaven med at få befolkningen engageret i miljø og bæredygtighed, for eksempel lanceres støtteordninger som 'Den Grønne Fond'. Den statslige forståelse adskiller sig fra NGO'ernes tilgang på flere måder. Forståelsen er mere individ- og moralorienteret og sætter fokus på det enkelte menneskes mulighed for handling, for eksempel ved at slukke lyset og spare på vandet. Borgeren opfattes nu som forbruger. Den bærende diskurs er 'økologisk modernisering': Hvor forståelsen tidligere har været præget af konflikt, handler det nu om at skabe konsensus. Konsensus bliver eksempelvis præmissen for, at man kan få støtte til et projekt. Man skal finde nogle andre partnere og blive enige med dem. Dermed lukker man alle barrierer og uenigheder ude.

2001
Mange af de statslige aktiviteter om miljø og bæredygtighed bliver lukket ned ved starten af det nye årtusinde, hvor der sker et regeringsskifte. Den herskende diskurs orienterer sig mod USA, hvor der er antimiljøbevægelser og en større tendens til at sætte spørgsmålstegn ved klimaproblematikker. Den nye danske skepsis finder sit ikon i Bjørn Lomborg, der i 2001 udgiver 'The Sceptical Environmentalist' på engelsk (på dansk: 'Verdens sande tilstand', 1998). Den danske regering støtter aktivt Bjørn Lomborg, bl.a. ved at gøre ham til direktør for et Institut for Miljøvurdering i 2002.

2005
Under indtryk af den voksende internationale opmærksomhed på klimaproblematikken skifter den danske regering hest. I stedet for at forsøge at ekskludere spørgsmålet om bæredygtig udvikling bruges det nu aktivt som en del af regeringens profil. På uddannelsesområdet indledes FN's Decade for Education for Sustainable Development. I Danmark er det dog stort set usynligt.

2009
Danmarks kommende værtskab for FN´s klimatopmøde (december 2009) betyder et vældigt øget aktivitetsniveau blandt alle aktører. Det er endnu for tidligt at sige, om det er en kortvarig opblomstring eller starten på en ny epoke. På uddannelsesområdet får regeringen omsider vedtaget sin strategi for tiåret for UBU med en klar hovedvægt på klimaundervisningsinitiativer.

Kilde: Jeppe Læssøe

JEPPE LÆSSØE

Professor ved DPU, Aarhus Universitet, hvor han forsker i Uddannelse for Bæredygtig Udvikling. Han er leder af det tværnationale forskningsprojekt 'Climate Change and Sustainable Development – the Response from Education' under tænketanken International Alliance of Leading Education Institutes. Han er formand for det danske klima- og energiministeriums klimapanel, der skal komme med forslag til nye konkrete indsatser om bæredygtig udvikling i samfundet.

www.dpu.dk/om/jepl

NYE BØGER
MODTAGET PÅ REDAKTIONEN

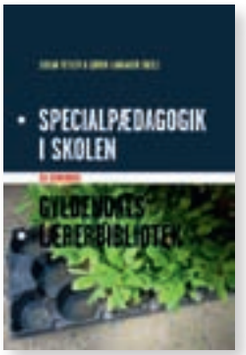

SPECIALPÆDAGOGIK I SKOLEN

Susan Tetler og Søren Langager (red.)

En antologi med artikler om specialpædagogikkens faglige hjørnestene, konkrete indsatsområder og organisatoriske former. Bogen falder i tre dele, der behandler specialpædagogikken i henholdsvis et inkluderende pædagogisk perspektiv, et didaktisk perspektiv og et organisatorisk perspektiv.

GYLDENDALS LÆRERBIBLIOTEK

BØRNS OPVÆKST MED MEDIER OG FORBRUG

Birgitte Tufte, Berit Puggaard og Tina Gretlund (red.)

Børn betragtes i dag som selvstændige forbrugere. Ikke mindst af producenter og markedsføringsfolk, for hvem de ikke blot repræsenterer fremtidens forbrugere; børn er nemlig også blevet væsentlige påvirkningsagenter, som har stor indflydelse på familiens forbrug. Bogen kommer rundt om de danske børns forbrug, interesser, aktiviteter samt mobil- og medievaner.

SAMFUNDSLITTERATUR

BØRN OG ADFÆRD

Helen Adolfson og Maria Elmfeldt Öhrskog

Bogens sigte er at øge forståelsen for, hvordan man som voksen kan hjælpe børn med særlige behov og samtidig skabe en positiv udvikling af barnets evner. Bogen tager udgangspunkt i kognitiv adfærdsterapi.

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

VYGOTSKIJ I PRAKSIS

Leif Strandberg

Vygotskij (1896-1934) skabte en teori om læring, der den dag i dag har indflydelse på undervisningen i den danske folkeskole. Bogen giver en indføring i Vygotskijs teori, samtidig med at den kommer med konkrete bud på, hvordan Vygotskijs teori kan praktiseres i daginstitutioner og skoler.

AKADEMISK FORLAG

FORDI JEG SIGER DET

Anja Madsen Kvals, Michael Breum Jakobsen, Peter Lilleheden og Anders Rosenlund (red.)

En bog om børneopdragelse, der forsøger at gøre op med forældremagasiner og pædagogiske afhandlinger. Med 21 såkaldte tankevækkere om opdragelse, skrevet af en række pædagogiske personligheder, søger bogen at styrke læserne i at danne deres egne meninger om opdragelse.

SIESTA

ADFÆRDSVANSKELIGHEDER HOS BØRN

May Britt Drugli

Bogen formidler evidensbaseret viden og praksis angående adfærdsvanskeligheder hos børn i aldersgruppen 3 til 8 år. Den belyser, hvordan adfærdsvanskeligheder kan forstås, hvad der kendetegner alvorlige adfærdsvanskeligheder hos børn, og hvordan vanskelighederne kommer til udtryk i hjemmet, blandt barnets venner og i børnehave samt skole. Bogen beskriver, hvilken indsats man har gjort for at hjælpe disse børn samt resultaterne af de forskellige tiltag.

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

KOGNITIV KAPITALISME OG FREMTIDENS VIDENSSAMFUND

Peder Holm-Pedersen og Mette Jensen (red.).

Tidsskriftet sætter igennem en lang række artikler, interview og samtaler fokus på konsekvenserne af, at viden og kultur er blevet de vigtigste ressourcer i den aktuelle kapitalisme. Der spørges til, hvad det betyder for kapitalismen, for vores begreb om viden, for uddannelsesinstitutionerne og for samfundsindretningen.

Læs mere på www.turbulens.net

TURBULENS.NET

SOCIOLOGISKE TÆNKERE

Espen Jerlang (red.)

I bogen præsenteres otte sociologiske tænkere. Bogen rummer bidrag af Zygmunt Bauman, Peter L. Berger, Thomas Luckmann, Pierre Bourdieu, Michel Foucault, Anthony Giddens, Axel Honneth og Niklas Luhmann. Hver tekst er suppleret med en introduktion, der opsummerer de vigtigste pointer og giver et overblik over den pågældende teoretikers forfatterskab.

HANS REITZELS FORLAG

MOTIVATION

Hans Vejleskov

Bogen handler om den pædagogiske relevans af det psykologiske begreb motivation. Bogen indfører i begrebets historie og dets placering i psykologien. Forfatteren præsenterer syv former for motivation, der er af betydning for undervisning og læring.

GYLDENDALS LÆRERBIBLIOTEK

LIGE MULIGHEDER FOR ALLE

Nils Holtug og Kasper Lippert-Rasmussen (red.)

Bogen indeholder en række analyser af barrierer for lige muligheder på arbejdsmarkedet samt i uddannelses- og sundhedssystemet. Det undersøges, hvad faktorer som køn, etnicitet og social baggrund betyder for den lige adgang til samfundets goder. Endelig tager forfatterne fat i diskussionen om personligt ansvar.

NYT FRA SAMFUNDSVIDENSKABERNE

ÆSTETISKE LÆREPROCESSER

Kirsten Fink-Jensen og Anne Maj Nielsen (red.)

Antologien har som målsætning at inspirere undervisere til at overveje sanselige og æstetiske muligheder i deres arbejde. Bogen præsenterer eksempler på aktiviteter fra forskellige fag i folkeskolen og på lærerseminarier samt teorier og begreber om æstetiske læreprocesser og sanselig erfaring.

BILLESØ & BALTZER

”Hvad der engang er skrevet, cirkulerer i alle kredse, lige så godt mellem dem, der forstår det, som mellem dem, der ikke begriber et muk; og ingen skriftlig fremstilling magter selv at afgøre, hvem den skal henvende sig til, og hvem ikke”

Sokrates i Platons dialog Phaidros

DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITETSSKOLE
AARHUS UNIVERSITET

Tuborgvej 164
2400 København NV

T: 8888 9000
F: 8888 9001

W: www.dpu.dk
ISSN: 1601-5754